

HÍRADÓ

XXVIII. ÉVFOLYAM, 14. SZÁM

ÁRA: 1,50 FORINT

1984. ÁPRILIS 7.

Egy szerződés háttérre

Volkswagen a Wartburgban

Csak apró simitások vannak hátra azon a szerződésen, amelynek aláírására a tervek szerint nyáron kerül sor az NDK autópára és a Volkswagen Művek között. Az együttműködési megállapodás értéke 600 millió márka lesz, az üzlet azonban nem jár majd pénzmozgással.

A már nyilvánosságra hozott részletek szerint a VW átadja az NDK-nak hannoveri motorgyártó üzemének berendezéseit. A hannoveri gyár készíti a Polo, Golf és a Jetta típusok motorjait 1000-1500 köbcentiméteres űrtartalommal. 1988 és 1993 között az átadott berendezéseken az NDK évi 300 ezer személyautó-motort gyárt, amelyből százezer darabot évente az NSZK-ba exportál. A szerződésesomaggal közvetlen autótársalásról is rendelkezik. Az NDK még idén kétezer kisteherautót vásárol a VW-től, a szerződés öt éve alatt pedig esztendőnként 2300 haszonjárművet importál. A nyugatnémet autógyár tehát összesen 13 500 járművet ad el a szerződés keretében az NDK-nak.

Végét járja a kétütemű

A 600 milliós üzletben a motorüzem és a licencké értéke 280, az exportálandó haszonjárművek pedig 320 millió márka — az NDK szállítási gyakorlatilag ezt az összeget ellentételezik majd. A két ország autópára között kidolgozott együttműködés mindkét fél számára előnyös, a „pénzkimélő” megoldás mellett. Az NDK több éve tervezte személyautó-gyártó iparának korszerűsítését. A tervek szerint idén mintegy 195 ezer Trabantot és Wartburgot gyártanak, ez a mennyiség azonban messze nem elegendi ki a hazai és a külföldi igényeket. Környezetvédelmi és gazdaságossági okokból az is elkerülhetetlen, hogy a régen elavult kétütemű motorokat négyütemű „hajtóművek” váltsák fel. Az NDK autópára a japán Toyo Kogyóval (a Mazdák gyártója) és a Renault-val is tárgyal autómotor témában, a megrendelést azonban a kedvezőbb ajánlat miatt a VW kapta. Az előzetes elképzelések szerint a négyütemű motorokat a Wartburg-karosszériába építik majd be, s ezzel lehetőség nyílik arra, hogy az NDK autópára a nyugati államokba több személyautót exportáljon. Érdemes megjegyezni, hogy rekonstrukcióra készül az NDK teherautó-gyártó ágazata is. Januárban az IFA-gyár szerződést írt alá a Renault-val és a Citroënnel, melynek keretében mintegy 72 millió dollár értékű licenct és berendezést ad el a francia autópári csoport. A licencké alapján újfajta dízelmotorokat gyárt majd az IFA teher- és haszonjárművei számára.

A Volkswagen számára is előnyös a 600 milliós üzlet. Versenytársait megelőzve kedvező pozícióra tehet szert az NDK piacán, illetve bővítheti kapcsolatait a szomszédos országban. Ez ideig a VW-nek csak egy ízben sikerült jelentősebb üzletet kötni az NDK-val: 1977-ben tízezer Golfot adott el. A tervezett együttműködés egyébként szerves részét képezi a VW új üzleti és piaci politikájának, amelynek keretében minél több közös vállalkozást kíván létrehozni külföldön. A wolfsburgi cég a tervek szerint ugyancsak a nyáron ír alá egy megállapodást Kínával, amelynek értelmében 1988-tól évi 100 ezer darab 1600-1800 köbcentis motort gyártanak majd közös vállalkozás keretében az ázsiai országban. A termelés 8) százalékat a VW visszavásárolja, 20 ezer motort pedig a Santana típusba építenek be. Kína ugyanis évi 20 ezer Santanát szerez majd össze 1988-tól. A japán Nissan ugyancsak idén kezdi meg a Santanák összeszerelését és értékesítését. Márciusban kezdte meg a spanyol Seat a VW-től vásárolt licenc alapján a Passat és a Santana típusok gyártását. A tervek szerint a spanyol cég szerelőszerelvényeit évente mintegy 130 ezer VW-kocsi hagyja majd el.

A Volkswagen cég elnöke nemrégiben azt mondta, hogy az esztendő nyereséges lesz, de ezután két éven át ismét súlyos deficitre számíthatnak. A VW veszteségei elsősorban a kedvezőtlen latin-amerikai üzletmenetből fakadnak.

Tavaly a cég forgalma elérte a 40 milliárd márkát, ez 8 százalékos növekedés az előző évihez képest. A bevétel emelkedése elsősorban az áremelések eredménye, hiszen az eladott autók száma lényegében nem változott: mindkét évben 2,1 millió autót talált gazdára. A nyugatnémet autópára a VW részesedése egy százalékkal csökkent, jelenleg a piac 28 százalékat tudhatja magának. Ezzel szemben sikerült megőriznie 11,9 százalékos részesedését 1983-ban is a nyugat-európai autópára. (Kontinensünk nyugati felén tavaly összesen 10,5 millió személyautót vásároltak.)

Egy az egyben...

Az áruért árú szerződés nemcsak a két autópára, hanem a két ország gazdasági kapcsolataiban is kiemelkedő jelentőségű. A gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok dinamikus fejlődését az NDK és az NSZK között az is jelzi, hogy 1983-ban rekordmagaságú volt a kétoldalú kereskedelem. Az NDK 7,56 milliárd márka értékű exportot bonyolított le az NSZK-ba, onnan pedig 7,68 milliárd márka értékben vásárolt. (A kereskedelmi forgalmat 1 nyugatnémet márka = 1 NDK márka árfolyamon számolják el.) A kölcsönös szállítások értéke tavaly 8 százalékkal növekedett 1982-höz képest. Ma még nem ismeretes, tervez-e újabb együttműködést a két ország autópára, annyi azonban bizonyos, hogy a kidolgozott szerződés tervezet jó alapot nyújt további, kölcsönösen előnyös üzletekhez az autógyártás egyéb területein is.

Magyar áruk tőkés piacokon

Az iparilag fejlett tőkés országokban tavaly némileg megélné a konjunktúra, ám — dacára az egyes optimista előrejelzéseknek — nem következett be általános felindulás. Az élenkies egyelőre csak részleges és más-más az üteme a világgazdaság egyes régióiban. Erőteljes a fellendülés — habár a legutóbbi adatok a konjunktúra kifulladásának veszélyeire is figyelmeztetnek — az USA-ban, mérsékelt Angliában, Japánban, továbbá a skandináv országokban. Több más gazdaság, így például a francia és az olasz még mindig depresszióval küzd. A beruházások megélnéülése még várat magára.

Fontos partnerek

Mindez — mondják a Külkereskedelmi Minisztériumban — azt jelentette számunkra, hogy a magyar áruk legfontosabb tőkés piacain továbbra is nehéz feltételekkel, lényegesen nem bővülő kereslettel és erős versennyel kellett megküzdenünk. Számunkra kedvezőtlen az is, hogy az élenkies, a kereslet bővülése főleg olyan termékeknel jelentkezik (elektronika, robottechnikai termékek, energiatakarékosító szolgálógépek, egyéb, magas technológiájú, nagymértékben automatizált berendezések), amelyek többségében a hazai termelés közepes színvonalon és minőségben, kevésbé versenyképes termékstruktúrában folyik.

A múlt évben a kereskedelempolitikai környezet a fejlett tőkés országokban tovább romlott. Partnereink hivatalosan nem mondtak le a kereskedelem szabadságának elveiről, de gyakorlati megnyilvánulásai ezzel ellentétesek voltak, s hazánkmal szemben — kevés kivétellel — protekcionista kereskedelempolitikát alkalmaztak. Magyarország ebben a nehéz időszakban is fenntartotta kapcsolatait, sőt, kezdeményező szerepet vállalt a kelet-nyugati együttműködés csatornáinak nyitva tartásában. A magyar külgazdasági politika fő törekvése az volt, hogy fenntartsa a már kiépített gazdasági kapcsolatait legfontosabb partnereivel, és lehetőség szerint fejlessze együttműködését más országokkal. Tény, hogy az aktív magyar gazdasági diplomáciát továbbra is megbecsülik a fejlett tőkés országokban.

Több éllemiszter

A konvertibilis elszámolású áruforgalomban — tájékoztatnak a minisztérium illetékesei — a fejlett tőkés országokkal lebonyolított árucsererészaránya az 1981. és 1982. évi csökkenés után 1983-ban nőtt. A teljes forgalom belül — ezekkel az országokkal — a magyar export 36, az import 35 százalékkal részesedett. Az oda irányuló teljes magyar kivitel dollárban mérve 11 százalékkal volt magasabb, az onnan származó behozatal 9 százalékkal volt alacsonyabb az előző évinél. Az exportnövekmény döntő része Ausztriában, Svájcban és az Egyesült Államokban realizálódott.

A fejlett tőkés országokba irányuló export áruszerkezetében némi változás is történt az előző évhez képest: 2 százalékkal nőtt az élelmiszer-gazdasági termékek és csaknem 3 százalékkal az anyagok és alkatrészek kivitele. A gépexport több mint 5 százalékkal esett vissza. A fogyasztási iparcikkek kivitele megélnéültette az előző évi értéket, ezen belül legdinamikusabban — mintegy négyszeresére —

gyógyszerkivitelünk értéke nőtt. Számottevő volt a változás az importon belül: 37 százalékkal csökkent az energiahordozók, 21 százalékkal a gépek és több mint 10 százalékkal az anyagok és alkatrészek behozatala.

A fejlett tőkés országokkal fennálló külkereskedelmi forgalmunk mintegy 60 százalékát a közös piaci országokkal folytatjuk, amelyekkel árucserénk számunkra tartósan passzív egyenleget mutat. Mezőgazdasági kivitelünk részesedése folyamatosan csökken, mivel a magyar exportot befolyásoló feltételek itt különösen hátrányosak. Iparcikkeinknek súlyos vámhátrányokkal kell szembenélniük, ami vagy komoly árvesztéseket okoz, vagy azt eredményezi, hogy vállalatunk „kiárazzák” magukat a piacról.

Új alapok

Az idei esztendő konvertibilis elszámolású forgalmának egyenlegét — mondják befejezésül — csak úgy tudjuk megtartani, ha tovább javítjuk a partnerországok egy részében áruink bevitelének adminisztratív feltételeit, erősítjük gazdasági kapcsolatainkat, bővítjük piacainkat. Keresnünk kell a kooperáció és a közös, harmadik piaci fellépés lehetőségeit a fejlett tőkés országok vállalataival új piacok, új exportárualapok megszerzése érdekében.

Az amerikai tárgyalási készség háttérre

Richard Burt, az Egyesült Államok európai ügyekben illetékes külügyi államtitkára, a NATO brüsszeli központjában elhangzott beszédében kijelentette, hogy Washington és szövetségesei „haladást akarnak elérni” a leszerelési tárgyalásokon. Burt azt állította, hogy az Egyesült Államok „igazságos és ellenőrizhető” megállapodást akar kötni a Szovjetunióval a közepes hatótávolságú atomfegyverekről.

Ugyanakkor Washington részéről nem történt és jelenleg sem történik egyetlen olyan lépés sem, amely igazolná ezt az állítást — mutat rá a TASZSZ hírgyűnkés. Közismert, hogy a tárgyalások megszakadását éppen az Egyesült Államoknak a tanácskozáson tanúsított halogató magatartása idézte elő, valamint az, hogy Washington nem hajlandó az egyenlőségen és a felek egyenlő biztonságán alapuló megegyezésre. Most a Reagan-kormányzat célul tűzte maga elé, hogy bármi áron, ígérettel, rábírra a Szovjetuniót a tárgyalásokon való részvételre, de csak azért, hogy ködfüggönyként szolgáljanak a közepes hatótávolságú amerikai atomfegyverek nyugat-európai telepítéséhez. Ide tartozik, hogy az ameri-

CHILE

Alkotmányreformot ígért Pinochet tábornok, Chile diktátora. Ha valaki ebbeli minőségében ígér ilyesmit, eleve gyanús. Augusto Pinochet esetében ez a gyanú azonban többszörösen indokolt. Egyrészt azért, mert az alkotmányt, melynek most átírására készül, történetesen ugyanő léptette életbe három esztendővel ezelőtt, mert már jó előre közölte, hogy a kilátásba helyezett reform úgys-

REFORM

csak a katonai vezetés jóváhagyásával léphet életbe. Hogy el ne feledjük: Chilének Pinochet előtt is volt alkotmánya. Sőt, alkotmányos, szabadon és demokratikusan választott kormány és elnöke, úgy hívták: Salvador Allende. A tábornok akkor — 1973-ban — tankokkal „reformálta meg” az alkotmányt. Vérrel és tűzzel. Ugyan milyen lehet az, amikor e „reform” „reformját” igéri?

Hitel Jugoszláviának

Hosszas vita után — a ráta fölfele emeli a kamatjogszóló parlament elfogadta azokat a feltételeket, melyeket a Nemzetközi Valuta Alap (IMF) állított 400 millió dolláros, idén folyósítandó hitele fejében. Az IMF-hitelnek azért van nagy jelentősége déli szomszédunk számára, mert folyósításával megnyílik az út az idén esedékes tartozások átütetetéséhez.

A Jugoszláviának hitellező kormányok ugyanis csak azután hajlandók tárgyalásztalhoz ülni átütetmezési kérdésekben, ha az IMF is kinyitja a pénztárcáját. (Jugoszlávia tartozásainak összege eléri a 20,5 milliárd dollárt, s az ezekből származó idei adósságszolgálat — kamat plusz tőkétörlesztés — 5,1 milliárd.)

Ismeretes, hogy az IMF a hitelek folyósítását általában olyan feltételek elfogadásához köti, amelyek teljesítésével egészségesebbé tehető a hitelfelvető ország gazdasága. Belgrád — a pénzügyi szervezet feltételeinek megfelelően — állítanak össze a ország egy év alatt az inflációs

rátá fölfele emeli a kamatlábakat, jelentősen leértékelte a dinárt. A devalválás után időszakonkénti árfolyamkiigazítással tartják majd karban a dinárt. Az év közepén feloldják az árfelgyasztást, s a tervek szerint növelik az energiaárakat, valamint több szolgáltatás díját. (1983-ban Jugoszláviában az infláció mértéke 58,5 százalék volt, idén januárban az árfelgyasztás ellenére 2,5 százalékos volt az áremelkedés.) A legsürgősebb feladat azonban a dinár „rendbetétele”, Jugoszlávia valutája ugyanis eddig 95 százalékkal értékelődött le a dollárhoz képest.

Az IMF 400 millió dolláros kiegészítő hitele ügyével arra is lehetőséget biztosít, hogy Jugoszlávia újabb hiteleket vegyen fel idei tartozásának törlesztésére. Az elképzelések szerint 1984-ben — hasonlóan az elmúlt évhez — a kormányok és a magánbankok újabb „hitelsomagot” állítanak össze a ország számára.

A piac közös, de a többi?

A politikai rulettgolyók kiszámíthatatlansága folytán egy fontos értekezlet mérlegének aljára írhatta a sajtó a kudarc szót. Ez is Európában volt, csak „két házzal odébb”, a belga fővárosban, s itt is tízen vettek részt, az eredményt végül nem hozó huzavonában. A Közös Piac országainak vezetői így három hónapra belől másodsorú vallottak kinos kudarcot. Decemberben Athénban ugyanígy végződött az előző csúcserkeztet. A téma is azonos volt: a gazdasági közösség agrárpolitikája és a tagok részesedése a terhekben.

A sajtó emberei számára mindkét téma, illetve együtt a kettő — hiszen átválthatatlanok —, a legkellemetlenebb feladatot jelentik, hiszen a legrátermettebb nyugat-európai gazdasági szakértők ma-

guk is dzsungelnek minősítik a Közös Piac eme sarkalatos problémáját. Meg kell hát elégednünk azzal, ami a lényeg: Nagy-Britannia hátrányosnak vélt helyzete miatt ismét megakadályozta a megállapodást.

Hogy miért van Nagy-Britanniának kulcsszerepe ebben a kérdésben, azt a Közös Piac költségvetésének felhasználása magyarázza. Ennek ugyanis jó kétharmadát a kezdet kezdete óta a mezőgazdasági termelők védelmében használja fel a közösség. Természetes, hogy ez azoknak a tagországoknak kedvez, amelyekben a mezőgazdaságnak nagy a súlya az egész gazdaságban. Nagy-Britannia az NSZK-val együtt az az ország, amely ebben az agrárcentrikus politikában kifejezetten hátrányos helyzetben van.

A költségvetés, pénzügyi fejedetét a tagországok biztosítják, a pénzek azonban visszatérnek, de nem a befizetések arányában. A mezőgazdasági „hajlamú” tagoknak több jut vissza, mint amennyit beadtak, s csak a két nagy ipari állam, az NSZK és Nagy-Britannia a „bálya” évről évre. (Hozzávetőlegesen 2 milliárd dollár az, amivel fejénekként „támogatják” a közösséget.) Érthető, ha ezt a mai nehéz gazdasági viszonyok között sokallják. Főleg Londonban, hiszen nyilvánvaló, hogy a közös piaci tagságból azért az NSZK-nak több a haszna, mint Angliának.

A Thatcher-kormányzat ezert követeli adózul más jó ideje, hogy tagtársai térítés nélkül vissza neki vagy évi 1,2-1,5 milliárd dollárt. A többiek azonban úgy tartják, hogy ez túlzás, hiszen a szigetország azért mégiscsak profitál valamit a tagságból, s legfeljebb — ez volt az utolsó brüsszeli ajánlat — 850 millió dollárt hajlandók adni Londonnak. Ezen a ponton aztán zátonyra futott a hajó. Olyannyira, hogy sokan már a Közös Piac csődjéről beszélnek, hiszen, ha nem születik megoldás, akkor a közösség öszre „fizetéképtelenné” válik, azaz nem áll össze a költségvetés.

Minthogy ebben a kardinális kérdésben nem tudták kételkedni a gordiuszínál is bonyolultabb brüsszeli csomót, a többi ehhez kapcsolódó problémát sem lehetett megoldani. A mezőgazdasági termelés támogatása miatt az elmúlt évtizedben fenyegetővé vált agrártultermelés (főleg, ami a tejtermékeket illeti) ügyében éppúgy függőben maradt a jászma, mint más égető problémáknál. Közéle harmincesztendő fennállása óta nem élt még át ilyen veszes válságot az Európai Gazdasági Közösség.

Mondhatni: ma csak a piac maradt közös, semmi egyéb, má: ami a tagok nézeteit illeti, a sürgősen megteendő lépésekről.

A család egyensúlya

Az óvodai gyerekrajzon olykor meghökkentő pontossággal tárul fel egy család belső élete. Ki van a középpontban? Hol határozza meg a rajzoló saját helyét? Szülei, testvérek kezét fogja-e, nagyszülei valamelyikéhez simul, vagy a rajz egyik zugában gunyaszt magányosan?

Bármennyire megváltoztak is életkörülményeink, bármennyire kitágult is a nagyobb közösség felé a család, mégsem tagadható ma sem, hogy szerepe meghatározó valamennyiünk életében. Már a legkisebb gyerekekben is kialakul a kép: milyennek szeretnék majdani, maguk tervezték családjukat?

Egy felmérés kerekített számai szerint a mai kamaszgyerekek fele „körülbelül úgy” szándékozik majd saját gyermekeit nevelni, mint ahogy őt nevelik a szülei. „Egészen másként” képzeli el a gyermeknevelést a kérdezettek 25 százaléka, és 15 százalék számára egyértelmű példa, ahogyan szülei bírák vele.

A családtervezés nem elvont fogalom, nem szociológiai kategória, a felnőtt korba lépő fiatalok zöme tudatosan alakítja ki elképzeléseit — még akkor is, ha tervei csak részben megvalósulnak. Ha sok esetben a házasságkötésnek nem célja, hanem oka a gyerekek, s akkor is, ha a válás s az újabb házasságkötés új és új, nem tervezett változásokat jelent.

Készülnie kellene mindenki erre a vállalásra. A szülőknek, az iskoláknak nélkülözhetetlen a kérdésben is a tudatformáló szerepe, és számos fórumon meg is fogalmazódnak a tudatformálás lehetőségei. A köztudatban, a társadalmi elvárásban is pontos a kép: milyen az egészséges és életképes mai család? S miként „öszönözhető” ar-

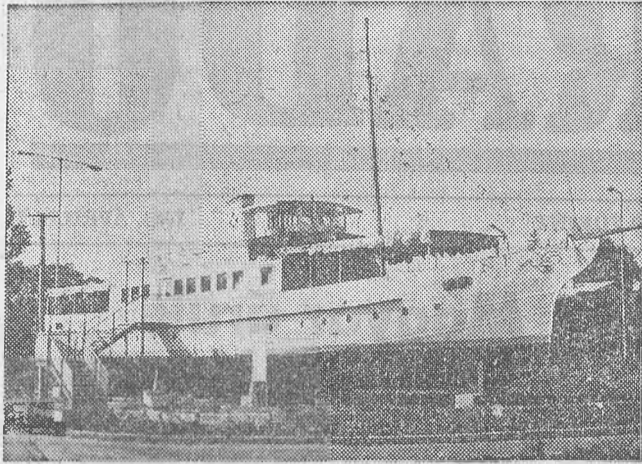
ra, hogy olyan legyen, amelynek óhajtanánk?

Közismert a fiatalok gyermekvállalási hajlandóságát fokozni kívánó anyagi juttatások, a gyerekes családokat és a közös életet kezdő fiatalokat segítő intézkedések köre. Am mindez, bármennyire fontos és lényeges is, önmagában talán kevésbé célszerű, mintha a vállalással járó anyagi és erkölcsi felelősség tudatában döntenek a családot tervezők. S nem kevésbé fontos az is, hogy a társadalmi tudatban is élők legyenek a gyerekképzést segítő intézkedések.

Az anyaság iránti vágy természetes érzése minden nőnek, de az sem minősíthető természetellenesnek, ha hivatásbeli, az emberi személyiséget kiteljesítő más tervek és vágyak korlátozzák, vagy háttérbe szorítják a több — vagy akár egy — gyerek vállalásának kedvét.

Kinek-kinek joga, hogy e kérdésben is önmaga döntson sorsa alakulása felől. Az igazi segítség és „öszönöz” az lehet, ha arányos a felelősségvállalás és a teherviselés. Mind az egyes családokon, mind pedig a társadalmon belül. Ha elismert, tisztelt — és egyedüli hivatásként is vállalható — életforma az anyaság, s ha a gyermeknevelés egy-egy szakaszában — ha a család döntése ez — az apák is megkaphatják a fiatal anyáknak járó jogokat, lehetőségeket.

De túl az anyagi körülményeken és lehetőségeken, annak kell elsősorban tudatosodnia, hogy a gyermek nem a házasság létrejöttének vagy fenntartásának eszköze, nem a meg nem valósult saját vágyak megvalósulásának lehetőségére, nem tetszés szerint kezelhető tulajdonunk, hanem olyan önálló érték, amelyet neveléssel formálunk, boldogságát és boldogulását segítenünk a legfontosabb feladat.

A Helka nevű gőzös a fürdői parton múzeumként és eszpresszóként működik

Építési szabálytalanságok

Egy készülő országos felmérés előzetes adatai szerint országos szinten csökkent az engedély nélküli építkezések száma. Mi a helyzet Budapesten?

— Itt, az MT által 1981-ben életbe léptetett szigorítások s a felemelt összegű bírság ellenére sem csökkentek a szabálytalanságok — közölte Vidosa Károly fővárosi tanácsos. — Tavaly mintegy 1400 engedély nélküli, illetve attól eltérő építkezést vettek számba a tanácsi ellenőrök. Jóval kevesebb azonban az olyan súlyos szabálytalanság, melynél bontást kell elrendelni. Pozitívum viszont, hogy egyetlen olyan, engedély nélküli épület sem létesült, melyet lakás céljára kívántak volna felhasználni.

Persze, előfordulnak bocsánatos vétségek is. Gyakran megtörténik, hogy a családi-ház-építő azért tér el a tervtől, mert nem kaphatók a tervező által előírt építőanyagok. Például 5 méteres gerendák helyett 5,40-eset épít be, s emiatt nagyobb lesz a ház. Az ablakok, ajtók vagy egyes válaszfalak méretbeli eltérése sem okoz különösebb gondot. Más a helyzet azonban, ha a szerény módosítások következtében az épület jóval magasabb lesz, vagy túl közel kerül a szomszédos telekhez.

Súlyos szabálytalanság az is, ha tilalom alá eső területen építkeznek. A bírság összege ilyenkor elérheti az épület értékének 50 százalékát is.

Garázsok?

— Az autók drágulása óta megnőtt a garázsok iránti igény. Sok helyütt azonban — elsősorban a zöldterületek védelme érdekében — csak akkor létesíthetők, ha az épület alatt vagy a lejtős terület ol-

dalában, a kert nagyságának csökkentése nélkül alakíthatók ki. Sokan azonban nem törődnek ezzel, s inkább a bírságot fizetik ki. A már több esetben megismételt, 500-1000 forint körüli bírság is jóval kevesebb, mint egy jobb garázs bérelti díja.

Szerszamos kamrák, nyaralók?

— A korábban 12 négyzetméterben megszabott kamrák helyett egyes zártkerti területeken ma már ottalvást és pihenést is elősegítő, 30 négyzetméter alapterületűek létesíthetők. Sokan ezt is keveslik. Egyesek szerint a kétszintes villa is csupán szerzsamoskamra. A bírságot — tekintettel arra, hogy luxusingényekről van szó — ilyenkor differenciáltan, nagyobb összegben szabják meg. Nyaralók esetében már nemcsak a szabálytalanságok, a „cseles” megoldások, hanem az engedély nélküli építkezések is gyakoribbak.

Végül, amiről sokan nem tudnak!

— Nem kap építési engedélyt, aki nem tud megfelelő tulajdonjogot igazolni, vagy nem szerezte meg a társulajdonos hozzájárulását az esetleges bővítéshez. Am ha engedély nélkül elvégzett azt, a fennmaradás megadásánál az építéstudós hatóság ezeket a kérdéseket már nem vizsgálhatja. Ha a szabálytalanságot elkövető építető eladja ingatlanát, az új tulajdonos az építkezésben vétlen, ez esetben is a volt építetővel szemben folytatják le az eljárást.

— Az előbbre jó lenne megfelelő rendelkezést hozni, az utóbbira vonatkozóan: sok bizonytalom elkerülhető, ha az új tulajdonos a vétel előtt tájékozódik, megfelel-e az építkezés az előírásoknak.

Csúszópénzek, hiánycikkek

Szüksége lehet egy Pest megyei nagyközségnek negyedévenként 1020 darab fürdőkádra? Aligha! A helybeli áfésznek viszont ennyit szállított *egyetlen negyedében* a Vidia Nagykereskedelmi Vállalat bajai és kecskeméti lerakata. A mindenhol keresett áruk hamarosan — nagy tértelben vásárló — „hálás” gazdára találtak, s mint tudjuk, az efféle „hála” összehajtogatható és zsebre rakható. Am az áfész vezetőinek olthatatlan vonzalma a fürdőkádak iránt szemét szűrt. A rendőrség megkezdte a vizsgálatot...

A Keleti Áruház egyik eladója Levis farmereket árusított — raktárból — a vételáránál 200 forinttal „igényesebbeknek”. Mindaddig, amíg kiderült: az ellenőrző szervek is igényesek...

Am kellene még színes tévé, hűtőláda, hőtárolós kályha, bojler, radiátor... Hiánycikkek. Mitől? Keveset gyártanak. Rossz a terítés. Vizszatartják, eldugják. Előjegyzésekre hivatkoznak. Aztán, szinte akarunk ellenére kivárázósolódik zsebükből a „lila” vagy a „zöld”.

A Népi Ellenőrzési Bizottsághoz és az Országos Kereskedelmi Főfelügyelőséghez naponta érkeznek „csúszópénzes” bejelentések. Igaz, a jelzések többsége névtelen, elhárítva ezzel a nyílt kiállítás, a

tanúskodás lehetőségét. Kereskedelmi felügyelők és társadalmi ellenőrök próbálják korábban tartani országsszerte a kereskedői tisztességet. Tarthatnak próbavásárlásokat, ellenőrzéseket. Jogkörik az áruvisszatartás, „rejtegetés megakadályozásáig terjed. Alapos gyanú esetén megfigyelésre adhatják át az ügyet a bűnüldöző szerveknek.

A csúszópénz azonban csak a jéghegy csúcsa. Hiánycikkek többféle okból születik. Felelős lehet a gyártó, a szállító, a korrupt üzletember. És felelős, ez tény, aki adja. Mert a kényszer nagy úr, de az lesz a jövőben is, ha nem teszünk ellene. Ha nem vállaljuk a „kellemetlen” tanúskodást, ha felháborodásunk mellé nem adjuk nevünket és címünket.

A közelmúltban a Belkereskedelmi Minisztérium kezdeményezésére kollégiumi értekezleten találkoztak „csúszópénzügyben” a társadalmi szervek képviselői. S a napokban sajtótájékoztatót is sző esett erről. A fellépés nemcsak kereskedelmi ügy! A csúszópénz demoralizáló hatása egyértelmű! Talán több eszközt lehetne az ellenőrző szervek kezébe adni, úgy szigorítani a szankciókat, hogy ne üssenek vissza a vétlenekre. Talán módosítani kellene néhány jogszabályt is. És minél előbb!

Bölcső helyett koporsó

Évente huszonöt-harminc csecsemőt ölnek meg az anyák közvetlenül a szülést követően. Az Országos Rendőr-főkapitányság nemrégiben elemző tanulmányt készült az újszülöttgyilkosságok körülményeiről.

1979. február 24. Garabonc községben Sch. P.-né a szülés után egy telek végében levő árokban, egy fatuskó alá rejtette megfojtotta magzatát. Tettét egy hónap múlva fedezték fel, amikor rábukkantak a halott, de élőként született csecsemőre.

1979. március 4. A tiszadobi temetőben egy lemezkanalát találták. Az edény egy lyukacsos szerkezetű téglával volt befedve. A kannában halott fiúcscecsemő feküdt. Az orvosszakértő megállapította, hogy élve született, érett újszülött volt, mielőtt megfojtották. A nyomozás megállapította: T. Józsefné 29 éves férjjes asszony volt a tettes.

1979. december 13. Zalaegerszegben a Lenin út egyik bérháza előtt a szemetekukában a guberálók nyílókáskában halott csecsemőt találtak. A rendőrség még aznap kiderítette, hogy W. M. zalaegerszegi lakos szülte meg a gyermeket, majd megfojtotta, és a kukába rejtette a tetemet.

1981. július 21-én S. K. külföldi állampolgár nagykövetségi rokonainál érett újszülöttje nyakát zsieltéppengével elvágta, majd a halott gyermeket a padláson elrejtette. Két nap múlva találták rá rokonai a megölt magzatra. A lány — rokonai előtt — beismerte tettét.

1982. február 8. R. Á.-né gyönki lakos február 5-én elvérzett és meghalt. A gyermek hollétére nem találtak nyomot, de megállapították, hogy az asszony szült, és a szülés után közvetlenül vérzett el.

Elrejtözve és elhagyatva

Tíz év óta nem csökken azoknak a nőknek a száma, akik csak azért hoznak világra gyermeket, hogy utána saját kezükkel vegyék el az életét. Annak ellenére nem lesznek kevesebbek, hogy törvényes lehetőségek nyújtanak segítséget ahhoz, a gyermek csak akkor szülessen meg, amikor valóban várják jövetelét. Annak ellenére sem szorítható vissza ez a bűncselekmény, hogy a jogtörténetben a korábban enyhe elbírálást 1961 óta felváltotta az új szigorú rendelkezés: a szülés után az újszülött életét kioltó cselekedet büntetése ugyanúgy öt évtől a halálbüntetés kimondásáig terjedhet, mint minden más életlenes bűntetté.

Dr. Laposi Lőrinc alezredes, az Országos Rendőr-főkapitányság életvédelmi osztályának vezetője a közelmúltban elemző tanulmányt készített az újszülöttök életét kioltó tettek körülményeiről. Az elmúlt fél évtized effajta bűncselekményeit megvizsgálva, olyan összefüggések fogalmazódtak meg, amelyek nagymértékben elősegíthetik a fordulatot.

Amikor ilyen esetekkel találkozunk, mindig elgondolkozunk azon, hogyan lehetséges eljutni ahhoz a lelkiállapothoz, hogy egy titkolt terhesség végén az egyedüli kiút a gyilkosság lehessen — mondja a rendőrtiszt. — Korábban a házasságon kívüli született gyermeket erkölcsi megvetés és anyagi hátrány sújtotta, ezért az anya inkább kerülhetett a szülés alatt és után olyan érzelmi-indulati állapotba, hogy a rá és gyermekére váró kiközösítés miatt a gyilkosságot választotta. Bizonyára ezt a különleges lelkiállapotot vette figyelembe a korábbi idevonatkozó paragrafus: az az anya, aki a házasságon kívüli született gyermeket a szülés alatt vagy közvetlenül a szülés után szándékosan megölte, hat hónaptól öt évig terjedhető börtönnel volt büntethető. A mai Btk ezzel szemben a büntetés aiso határánál az öt évet szabja ki. A bírói gyakorlat még is a korábbi rendelkezés szelleméhez igazodik. Ma is által-

lában egy-két-három évvel büntetik a csecsemőgyilkos anyákat.

Fogyatékos ismeretek

A tanulmány adatai, megállapításai azonban ellentmondani látszanak ennek a megítélésnek. A feltárt esetek túlnyomó többségében a nők végig titkolják terhességüket, abban a hitben, hogy a szülést is leplezni tudják.

— Ezeknek a lányoknak, anyáknak a többsége meghökkentően fogyatékos ismeretekkel éli át a kilenc hónapot. Előfordul, hogy maguk is belehalnak a szülésbe — elvéreznek, szépsztist kapnak —, olyan korban, amikor bárki elemi ismeretekkel rendelkezhet a terhesség, a szülés várható következményeiről.

Az 1978—1982 között elkövetett emberölések közül 121 volt az újszülöttgyilkosság. A szakemberek az elkövetés okait is elemezték. A gyilkos anyák 40-50 százaléka a szegényréteg miatt, az elkövetők fele pedig azért vitte véghez tettét, mert nem volt tisztában a terhesség megszaktításának törvényes lehetőségeivel.

Az elkövetők ötvenötvenöt százaléka 18-35 éves, húsz százaléka 18 éven aluli, a többiek 35 év feletiek. Az esetek 55-60 százalékában férjezettek, 25-30 százalékában hajadonok és 15 százalékában elváltak. Legtöbbször fizikai dolgozók, háztartásbeliek, tanulatlanok, de akadt az elkövetők között főiskolai végzettségű is. Például egy miskolci tanárnő három újszülött gyermekét ölte meg. A Szabolcs megyei esetek jelentős százalékában háromgyermekes családanyák az elkövetők. A legtöbb csecsemőgyilkosság egyébként Szabolcs megyében, Budapesten és Békés megyében történt.

Mi várható a tanulmány következményeitől?

— Az ügyek feltárásával fény derült azokra a hiányosságokra, amelyek a felvilágosításban, a család és az iskola szerepében, az egészségügyi szolgálatban e tekintetben fellelhetők. De a tapasztalatokat mi magunk is felhasználjuk a nyomozati munkában. Bár az újszülöttgyilkosság a legnehezebben felderíthető bűnesetek közé tartozik, az ismétlődő motivációk, az elkövetés vagy elrejtés gyakran azonos módja a lehetséges nyomvonalak számát szűkíti.

Ismétlődő motivációk

Jeney Éva 15 évig volt védőnő a IX. kerületben, a Gubacsi-híd környékén. Veszélyeztetett gyermekek, a védőnővel nehezen együttműködő családok élnek ebben a városrészben.

Három ilyen esetről tudtam a körzetemben. Egy 15 éves lányanya azt vallotta, hogy szülés közben elájult, és ráesett a gyermekre. Egy másik esetben a boncjegyzőkönyv megállapítása szerint a gyermek vízbe fulladt. Az anya azt állította, hogy beletette a lavórbá a gyereket, ő pedig rosszul lett. A harmadik esetben egy kórházi segédnővér, akit ugyan terhességondozásba vettek, örökös továbbkölözéssel tűnt el a szem elől. Általában az a tapasztalatom, hogy a leányanyák igyekeznek rendezni életüket. Ha nincs munkájuk, állást vállalnak.

Dr. Chemez Rózsának, a Heim Pál Gyermekkórház gyermekgyógyász főorvosának egyik kutatási területe a kiskorú leányanyák terhességének kimenetele. Idézett az egyik tanulmányából: „Az utóbbi években jelentősen emelkedett a 14 éves és ennél fiatalabb anyák — leánykák — terhességének száma. A vizsgált hét év alatt 2284 általános iskolás leány került az iskolapadból az abortuszbizottság elé vagy szülészobába.”

Vizsgálódásaim során nagyon sok leányanyával találkoztam — mondja a főorvos. — Végtelenül elesettek, támasz nélküliek, s legtöbbször állami gondozottak. Szeretnek, otthonra vágnak, és azt hiszik, ezt az első széptevőtől megkaphják.

A Legfelsőbb Bíróság állásfoglalása

A sajtó-helyreigazítás kérdései

Ülést tartott a Legfelsőbb Bíróság polgári kollégiuma, s az egységes bírói jogértelmezés érdekében állást foglalt a sajtó-helyreigazítással kapcsolatos több időszerű és elvi irányítást igénylő kérdésben.

A sajtó-helyreigazítás jogintézménye — miként a Legfelsőbb Bíróság rámutatott — társadalmi rendeltetésének megfelelően a személyiség védelmének fontos és hatékony eszköze. Alkalmazása során azonban a törvény rendelkezéseit nem lehet formálisan értelmezni, mert ez a véleménynyilvánítás és a bírálat szabadságának indokolatlan korlátozásához vezetne. Az igény elbírálása során a sajtóközleményt a maga egészében kell vizsgálni, a közléseket és kifejezéseket valóságos tartalmuk szerint, összefüggésükben kell értékelni. Társadalmi, politikai, tudományos, művészeti vitákban kifejtett álláspont például önmagában

nem lehet helyreigazítás alapja, mert ezeknek a vitáknak az eldöntése nem tartozik a sajtó-helyreigazítási eljárásra. A büntetőeljárásról szóló tájékoztatás — szögezte le a Legfelsőbb Bíróság — a jogerős ítélet előtt sem kizárt, de arról a tényeknek megfelelően kell tájékoztatni a közvéleményt, pontosan kell ismertetni az eljárás anyagát, különösen a vádiratot. Ha az ítélet nem jogerős, erre kifejezetten utalni kell, ha pedig az eljárás — amelyről a közvéleményt előzetesen tájékoztatták — nem vezet elmarasztalásra, az érintett kívánóságára ezt is díjtalanul közölni kell.

Állást foglalt a Legfelsőbb Bíróság a sajtó-helyreigazítással kapcsolatos eljárási kérdésekben, egyebek között kifejezve azt is, hogy helyreigazított nyilatkozatként a sértett fél válaszként közlését is elrendelhető.

HÁRMAS KOPRODUKCIÓBAN

Redl ezredes

„Redl ezredes” címmel forgatja legújabb filmjét Szabó István, Oscar-díjas rendező. A magyar-osztrák-NSZK koprodukción készülő alkotás főszereplőjeként Klaus Maria Brandauer alakítja a gátlástalan és nagyhatalmú katonatiszt figuráját.

Alfred Redl, a Monarchia 1910-es éveinek valóságos figurája volt. Érdekes élettörténete izgatta a kor és az utókor fantáziáját. Egon Erwin Kisch „A Redl-ügy” címmel publikált erről, Stetan Zweig hosszabb művet, Osborn pedig egy szindarabot írt pályafutásáról, személyiségéről. Néhány történelmi dokumentum is előkerült a forgatókönyv írásának előkészítésekor, de hiányosak, elmentmondások. Gyanítható, hogy Redl sajátkezűleg tüntette el maga után a nyomokat, hiszen erre — mint az Osztrák-Magyar Monarchia katonai hírszerzésének és kémelhárításának főnöke — minden lehetősége adva volt.

A filmben tulajdonképpen a Monarchia széthullása követhető nyomon. A történetet Bécsben, Jugoszláviában és nagyrészt magyar színhelyeken forgatják.

Olvásóink kérdezték

Elévülés – jogos védelem

Mennyi időnek kell a bűncselekmény elkövetésétől elteltetnie, hogy a tettést ne vonhassák felelősségre?

Az elévülés viszonylag nem régi jogintézmény, a tizennyolcadik század végén nyert első ízben szabályozást. Lényege:

a bűncselekmény elkövetésétől számított, a törvényben meghatározott idő elteltével megszűnik az elkövető büntethetősége. Nem indítható ellene az elévült bűncselekmény miatt büntetőeljárás, illetve a megindított eljárást meg kell szüntetni.

Felmerülhet a kérdés: vajon nem szenved-e csorbát az az elv, hogy egyetlen bűncselekmény se maradjon felderítetlen és büntetés nélkül? E szigorú álláspont azonban nem tartható, hiszen a büntetés hatékonyságának feltétele a gyorsaság. Minél később követi a bűncselekményt a büntetés, annál kevésbé érvényesülnek a büntetés céljai. Bizonyos idő elteltével az elkövető megnyugszik, adott esetben igyekszik beilleszkedni a társadalomba, megpróbálja elfeledni és feledtetni a cselekmény megtörténtét. A „kése-delmes” felelősségre vonás hátrányosabb lenne, mintha rögtön megbüntették volna, hiszen ha nem lenne elévülés, egész életében fenyegetné a következmények. Másfelől nagyon is gyakorlati okai vannak az elévülésnek. Hosszú idő elteltével a bizonyítás nehézségeibe ütközne, a tanúk meghalnak, nem emlékeznek már

a részletekre, a bizonyítékok megsemmisülnek stb. Az ügy még szűkebb körben is felelőssébe merül, az emberek ellenérzése eloszlik, már nem kívánják a tettes megbüntetését.

Természetesen nem mindegy, hogy milyen bűncselekményről van szó. Súlyossága, például emberölésnél, indokolja a hosszú „megbocsátási” időt, ugyanakkor a kisebb lopásoknál és más enyhébb súlyú cselekményeknél hamarabb indokolt az elévülés. Ennek megfelelően a törvény kimondja, hogy a büntethetőség elévül

— olyan büntetett esetén, amely halálal is büntethető, húsz év,

— egyéb bűncselekmény esetén, a büntetési tétel felső határának megfelelő idő, de legalább három év elteltével.

Például az előre kitervelten elkövetett emberölés, mert halállal is büntethető, húsz év alatt évül el, míg a jelentős értékre elkövetett lopás, ha azt visszaeső követte el, nyolc év alatt évül el, mivel a büntetési tétele 2–8 év. Aki megsérti a lelévítőt, pénzbüntetéssel büntethető. Itt az elévülés ideje három év, s minden olyan más esetben is, amikor a büntetési tétel felső határa ennél kevesebb, vagy szabadságvesztés nem is szabható ki. (Itt meg kell jegyezni, hogy érthető okokból a háborús bűntettek és az emberiség elleni egyéb bűncselekmények nem évülnek el.)

Mikor kezdődik az elévülés?

Ez lényeges kérdés, hiszen ha csak egyetlen nappal a lejárta előtt indul meg a büntetőeljárás, már nem élvez büntetlenséget az elkövető. Így a befejezett bűncselekményeknél azon a napon kezdődik, amikor a törvényi tényállás megvalósul. Például a tettes végrehajtja a betöréses lopást, esetleg végez áldozatával. Kísérlet és előkészület esetén az a nap, amikor az ezeket megvalósító cselekmény véget ér. Például a betörő megpróbálja kinyitni az ajtót, de közben megzavarják és elhagyja a helyszínt. A kísérlet napján kezdődik az elévülés. Valaki fegyvert lop, hogy egy másik embert ezzel megöljön, de a cselekményt mégsem hajtja végre, csak előkészületi stádiumban marad. A fegyver megszerzésének napján kezdődik az elévülési idő, amely ebben az esetben három év. Olyan bűncselekményről, amely kizárólag a köteleesség teljesítésének elmulasztásával valósul meg, az a nap, amikor az elkövető még a büntető törvényben megállapított következmény nélkül eleget tethetne köteleességének. Például a jelentős elmulasztása, főként az állam elleni bűncselekményekkel kapcsolatban büntetendő. Aki ilyen bűncselekményről tudomást szerez, s mielőtt teheti nem jelenti a hatóságoknak, már megvalósította a törvényi tényállást. Azon a napon kezdődik az elévülés, amikor a jelentést megtehetné volna, de elmulasztotta. Olyan bűncselekmény esetén, amely jogellenes állapot fenntartásában áll, az a nap, amikor ez az állapot megszűnik. Például a jogellenes fogvatartás lényege: hivatalos személy az eljárás során más személyi szabadságától jogellenesen megfoszt. Ennek elévülése azon a napon kezdődik, amikor a fogva tartott szabadon engedi.

Az elévülést félbeszakítja a büntetőügyekben eljáró hatóságoknak az elkövető ellen a bűncselekmény miatt fogantatott eljárási cselekmény. A félbeszakítás napján az elévülés határideje újra kezdődik.

Például valaki egy évvel ez előtt elkövetett egy lopást, de nem lepleződött le. Most

hogy tartama alatt tisztázní le-hessen előzetes kérdéseket, el-járási előfeltételeket. Ha ké-sőbb az eljárást végleg meg-szűntetik, a felfüggesztés idő-tartama az elévülésbe nem számít bele. Két esetet kivéve: ha az elkövető ismer-tlenül helyen tartózkodik vagy közben elmebeteg lett. Ilyen-kor az elévülés nem a bűncse-

A jogos védelemnél van-e menekülési kötelezettség?

Abból kell kiindulnunk, hogy a jogos védelem a büntethetőséget kizárja, noha a cselekmény egyébként bűncselekmény lenne. Így nem büntethető az, akinek cselekménye saját, illetőleg mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetőleg ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges. Adva van tehát egy jogtalan támadás, amely mindig aktív magatartás. Például valakit ütlegelnek, éppen ellopják a pénztárcát vagy nyitott késsel közelednek a másik személyéhez stb. Intézetnek akkor kell tekinteni a támadást, amikor a cselekmény a jogi tárgy sértésének állapotában van. (Ütlegeli a sértettet.) Közvetlen fenyegető a támadás, ha megkezdésének már nincs akadálya. (Előre tartott késsel közeledik a támadó.)

Az elhárító oldaláról a magatartásnak szükségesnek és arányosnak kell lennie. A támadó ellen irányul és a sérelem bekövetkeztének megakadályozását célozza. Addig szükséges, amíg a támadás tart. Valakit például megtámadnak az utcán. A támadó hamarosan rájön, hogy a jogos védelmi helyzetben cselekvő megtámadott erősebb, ezért elfut. Ha ez elhárító ezután üldözőbe veszi, már túllépi a jogos védelmet és ő lehet a jogtalan támadó. Az arányosság kritériuma, hogy a jogos védelem által okozott sérelem ne legyen aránytalanul nagyobb, mint ami a jogtalan támadásból bekövetkezhetett volna. A tettenért tolvaj elfogása, átmeneti „fogvatartása”, amíg a hatóságoknak átadhatják, jogos cselekedet. De az már nincs arányban a cselekménnyel, hogy a dolog tulajdonosa összeverje a tolvajt, aki megadóan túrta az elfogását. Nem ilyen egyszerű a helyzet az élet elleni jogtalan támadásoknál. Egyfelől a megtámadott sem képes pontosan fölmérni, hogy a támadó valóban végezni akar vele, vagy „csak” addig akarja ütni,

lekmény elkövetésének napjától kezdődik, hanem attól a naptól, amikor az eljárást felfüggesztették.

A felelősségre vonás elmaradásának tehát feltétele az elévülési idő eltelté. Ennek időtartama, számítása, kezdő és utolsó napja az előbbiek szerint alakul.

amíg védekezni tud. A bíról gyakorlat szerint az élet elleni támadáskor az arányosságot nem vizsgálják. Csak azt, hogy valóban az élet ellen irányult-e a támadás. Például egy erős férfi pusztá kézzel is megölhet egy nőt, így ha az például kés-el véd meg magát, a jogos védelem fennáll.

Nem lenne az sem helyes — és ez válasz a kérdésre is —, ha a jogtalan támadónak olyan előnyt adna a törvény, miszerint a megtámadott kötele megpróbálkozzon a meneküléssel. Ez legfőképpen akkor várható el, ha a támadó a sértett szülője, vagy nyilvánvalóan elmebeteg vagy tudatzavarban szenved. Természetesen csak olyan cselekmény jogos, ami a támadás elhárításához szükséges. Így például a késsel fenyegetőző nyolcvan éves ember támadása könnyűszerrel elhárítható, ha a megtámadott fiatal ember elfut, hiszen nem érheti utól. Ha azonban fennáll a veszély, hogy ebben az esetben az éppen arra járó embert fogja megtámadni, már szükséges az elhárítás, azaz nem tehető fel a kérdés, hogy miért nem menekült el.

Megtörténhet, hogy a támadás annyira váratlanul éri a sértettet, hogy ijedségében vagy menthető felindulásából az elhárítás szükséges mértékét azért lépi túl, mert ezt képtelen felismerni. Például a sötét, elhagyott utcán több suhanc körbevesz egy idős embert, de mielőtt a támadásra sor kerülne, az kést ránt elő és leszúrja az egyiket, míg a többi elmenekül. Hiába derül ki később, hogy csupán rá akartak ijeszteni, éppen az ijedség volt az oka annak, hogy túllépte az elhárítás szükséges mértékét. Ilyenkor ugyanis a törvény ugyancsak büntetlenséget biztosít. Ha az ijedség vagy a menthető felindulás csupán korlátozza a védekezőt az elhárítás szükséges mértékének felismerésében, a büntetése korlátlanul enyhíthető.

Természetesen a jogos védelmi helyzettel vissza is lehet élni, de ezt a törvény már bünteti, mert ellentétes az intézmény céljával.

Addig jogos az elhárító cselekmény, amíg a támadás tart, később már nem. Például valaki látja, hogy tőle nem messze egy férfi ütlegel egy idősebb embert. Mire azonban a helyszínre ér, a támadás megszűnik és a támadó távozni készül. Ha ekkor odamegy és megtámadja, már az ő cselekménye lesz jogtalan.

Másik eset. A támadó, miután alaposan helybenhagyta a sértettet, távozik a helyszínről. A sértett ahelyett, hogy a hatóságokhoz fordulna, a támadó keresésére indul és azt megtalálva, most ő ütlegel egy doronggal. Mindkét támadás jogtalan volt, tehát egyikük sem élvez büntetlenséget.

Ugyancsak nem áll fenn a jogos védelem akkor, ha a két fél kölcsönösen megtámadja egymást, de az egyikük döntő fölénybe kerül. Például a vendéglőben összeszólalkozók kimennek az utcára verekedni. Egyikük ügyesebb, erősebb és alaposan helybenhagyja a másikat. A vesztesnek látszó erre kést ránt elő és megszurja a másikat. Nem hivatkozhat jogos védelmi helyzetre, mert kölcsönös támadás történt, s mindegyik jogtalan volt.

Dr. L. Gy.

Nem könnyű eltűnni

Az asszony tízévi házasság után elvált, elege lett az agresszív, „hirtelenkező” férjből, apából. A két gyermek tartásdíjaként férje keresetének 40 százalékát állapította meg a bíróság. Rendben meg is érkezett az első havi összeg. Csakhogy... lényegesen kevesebb, mint amennyit a bíróság megítélt. Kiderült: a férj a valóperit tárgyalás után azonnal kilépett munkahelyéről, és jelenlegi állásában előző fizetése töredékét keresi. Igaz, mellette kényelmesen bedolgozhat néhány kisiparoshoz, amúgy „balkézről”. Ennek viszont nincs nyoma.

Dr. Kanotay Pál, a Pesti Központi Kerületi Bíróság bírása gyakran foglalkozik ilyen trükkös apákkal.

— A leggyakoribb esetekben a tartásra kötelezettek munkahelyet változtatnak — mondja. — Szívesen helyezkednek el különféle borrháló szakmákban, ahol a „mellékes” ellenőrizhetetlen. Tartásdíjat azonban csak a kimutatható jövedelem után kell fizetni.

— Mit tehet ilyenkor a bíróság?

— Ha bebizonyosodik, hogy a tartásra kötelezett kifejezetten a díj csökkentése miatt változtatott állást, kötelezzük, hogy azt az összeget fizesse tovább, amit a bíróság először megítélt. Nehezebb a helyzet, ha alkalmi munkát végez, elköltözik állandó lakhelyéről. Ilyenkor a rendőrség segítségét is igénybe vesszük, s a „bújdosó” börtönbüntetéssel is sújtható.

Az efféle hercehurca azonban elhúzódhat, ilyen esetekben az állam megelőlegezi a tartásdíjat; maximuma az eredetileg megítélt összeg lehet. A tartásdíj-kötelezettség azonban nem szűnik meg, így gyakran előfordul, hogy az előkerített szülőnek 30–40 ezer forintot kell visszafizetnie.

Az sem ritka, hogy a kötelezett szülő határon túl keres „menedékhelyet”. Így tett K. T. a huszonhét éves kirakatrendező is. Kiugyeshkedte magát Haitiba. Elképzelhetetlennek látszott számára, hogy hazai kötelezettségeit a távoli, egzotikus helyen is számon kérhetik, pedig ez történt. A tartásdíj benyújtását a nemzetközi jogban a hágai, a New York-i egyezmény és egyéb kétoldali megállapodások szabályozják. Ezek a tévhitekkel ellentétben nemcsak Európára vonatkoznak. A leleményes K. T. nem járt volna jobban például Ausztráliában, Barbadosban, Brazíliában, de még a Vatikánban sem.

MAGYARÁZAT

— Miért ítélték el?
— A feleségem miatt...
Az ő áldozata vagyok, miatta kerültem börtönbe...
— Miért?
— Azt állította, hogy nem fizettem gyermektartást. Természetesen ez nem felel meg a valóságnak, hiszen látástól vakulásig dolgoztam, hogy a gyermekeimnek mindenféle meglegyen. Ez lett a hála...
— Hol dolgozott?
— Legutóbb alkalmi munkát vállaltam. Tavasz-tól őszig kertekben dolgoztam, de többször segédkeztem építkezéseknél, s a piacokra is kijártam.
— Állandó munkahelye nem volt?
— Nem.
— Miért?
— Korábban hegesztő voltam, de a szemem nem bírta.
— Egészségügyi állapotára való tekintettel bizonyára áthelyezték volna más munkaterületre.
— Az üzemi atmoszféra is nyugtalanította az idegrendszeremet. Nyugtatókat szedtem. Az orvos javasol-

ta, hogy tartózkodjak többet szabad levegőn...
— Volt már büntetve?
— Sajnos negyedszer vagyok bent...
— Korábbi bűncselekményei?
— Azokat is az asszony-nak köszönhetem...
— Akkoriban miért marasztalta el a bíróság?
— Közvesztélyes munkakerülés és tartási kötelezettség elmulasztása miatt. Mindig ezért kellett ülnöm.
— Mennyi időre ítélték el?
— Két évre és harmincezer forint tartásdíj megfizetésére köteleztek, amelyet az állam előlegezett meg.
— A börtönben milyen munkát végez?
— A vasüzemben helyeztek el, pedig udvari munkára kértem magam, kerétesznek.
— Itt, ezen a munkahelyen több a keresete.
— Igen, de mit érek vele? Javarást levonják. Alig tudok valamit vásárolni... Tessék mondani, mi lesz velem?
— Az elsősorban magánmúlik...
— ZIMM —

Még mindig hétfőn!

Több alkalommal írtunk már arról, hogy lapunkat úgy szerkesztjük, úgy írjuk, úgy válogatjuk, hogy hét végén még időszerű legyen. Mindezt azért, mert tudjuk, hogy a hétvége mindenkinek bőséggel szolgál szabad idővel. Egyébként ez a cél abból is kiderül, hogy hetilap vagyunk, tehát a hét anyagait dolgozzuk fel, s úgy „tálaljuk” az eseményeket, hogy azt szombat-on-vasárnap már olvasóink is megismerjék.

Persze, más a szándék és más a valóság. Tudjuk azt, hogy lapunkat a vasút szállítja, a posta kézbesíti, s ezen két cég is negyvenórás műszakokban dolgozik, s az ő dolgozóiknak is van heti pihenőnapjuk, ebből adódóan a hétvégeken vannak kisebb-nagyobb zökkenők.

Annyit már elértünk, hogy a vasút minden körülmények között kiszállítja a lapot megrendelőinkhez, azaz szombaton hajnalban minden városban ott van a lap, csak érte kell menni, mert a Posta szombaton nem kézbesít. De a posta tart ügyeletet, akárcsak bármely büv-intézet. Egyszerű tehát a megoldás: az ügyelet miért ne vehetné el ezt a lapot is, akárcsak a többi napilapot?

Szervezési kérdése az egész! S ha ezt megteszik, akkor olvasóink a hét végi szabad időt úgy tölthetik el, hogy elmélyedhetnek lapunk cikkeiben, híreiben. Mind-ezt azért tesszük szóvá, mert több intézetben járván, az a tapasztalatunk, hogy csak hétfőn kapják meg a lapot.

A. J.

Cérnagombok Debrecenből

Az ágyműk varrásához szükséges cérnagombokat a debreceni bv. intézet cérnagomboktó üzemében készítik. Egy műszakban naponta egy elítelt négyezeröttszáz gombot készít. Ennyi a norma, ám a szalagon dolgozók között mindkét műszakban egészséges versenyszellem alakult ki. Sok esetben az összesített szalagtermelésben a jobbak százhusz-százharminc százalékos teljesítményt is elérnek. Doboizolás után több százezer tételben el-indulhatnak a gombok a fehérműgyárakba, sőt, a kereskedelem is átvész bizonyos mennyiséget.

F. J.

A műhely csendje

Erthető módon több szó esik lapunkban a nagyüzemekről, a nagy gazdaságokról, mint a költségvetési kisüzemekről, ahol ha folyik is termelés, de a meghatározó a javítás, a karbantartás, vagyis mindaz, ami az intézet működésével, belső életével szervesen összefügg.

Ha belegondolunk abba, hogy egy családi ház körül mennyi javítanivaló van, akkor elképzelhető, hogy egy intézetben is akad jócskán tenivaló. Erre hivatott a debreceni bv. intézetben is az az asztalosműhely, ahol egyetlen szakember dolgozik, a neve Vass Gyula, aki épp fűrészelt,

szűrődik be a léptek zaja. A műhely ablaka ugyanis a sétaterre nyílik. Mindez tehát igazán alkalmas arra, hogy egy ember elmélyedjen a munkájában. És Vass Gyula magának való ember. Ha csak teheti, dolgozik, szépen, nyugodtan, tempósan. Nem siet, hiszen a javításhoz nem illik a kapkodás. Érti is a szakmáját.

Persze, a most 52 éves ember eléggé ritkán van kint, hamar visszakerül. Annak ellenére, hogy eddig már 12 évet töltött börtönben, még mindig nem tud megállni a saját lábán. Különléle kisebb-nagyobb lopásokat követ el,

Mindig akad javítanivaló

hogy megjavítson egy iskolai táblát.

Tisztában vagyok vele, hogy az üzemi munka, s annak eredménye látványosabb, de ez éppoly szükséges, mint a másik. Itt is megmutatkozik a társadalmi munkamegosztás előnye, hogy mindenkinek a maga helyén kell megtennie a kötelességét, saját képessége szerint.

A javítás, a felújítás főleg a kispénzű korszakokban lép előtérbe. Hogy valamiből újat vegyünk, csak akkor lehetséges, ha bővíben vagyunk a pénznek. Persze, nem ártana felújítani azt a régi hagyományt, amely óvja és ápolja a régi értékeket, azaz a meglevőt, s ekközben csak a múlhatatlanul szükséges újat épít, készíti el!

Még a közelmúltban sem volt becsülete a javításoknak, Gondoljunk csak arra, hogy a kismestereknek nemigen volt mit csinálniuk, hiszen a gazdaság sikerei lehetővé tették, hogy a régi helyett újat vegyenek az emberek, legyen az bútor avagy cipő. Sok kisiparos visszaadta az ipart, mert nem tudott megélni, s most, amikor meg kell húzni a derekszíjat, ha kétszer annyian lennének, akkor is kevesen volnának. Erre mondják, változnak az idők, változnak az emberek, és tegyük hozzá, változnak a szokásaik is.

Mindebből az a tanulság, hogy visszanyerte becsületét, helyét és szerepét a társadalomban a kisipar, vele együtt a javítás, s ennek következtében a tárgyak, eszközök is tovább tartanak, mint eddig. Az asztalosműhely a pincében van, távol a világ és az intézet zajától. Itt csend van, csak a munka zaja veri fel néha, vagy a sétaudvarról

Villanyfűrészen a deszka

hát egyedül él, egyedül kell megbirkóznia mindennel, mivel egy ember szembetalálkozhat.

Itt bent, az intézetben, ebben a csendes műhelyben zavartalanul telnek napjai, csak a munkájára kell összpontosítania. Háromnegyed nyolckor elkezdte a napját és délután öt órakor fejezi be. Így megy ez csütörtökig, de pénteken más a munkarend, csak fél háromig dolgoznak. Így kerekedik ki a negyvenórás heti munkaidő. Debrecenben ugyanis ebben a munkarendben dolgoznak.

A költségvetési munka mindig szakértelmet követel, de nem lehet nagyzásmi mércével mérni. Kevesebb a fizetés is, mint egy-egy nyereséges üzemben. Vass Gyula havonta 900 forintot keres tisztán. Ez inkább kevés, mint sok. De nem kapnak többet, hiszen itt szigorú szabályok szerint kell megállapítani az emberek munkabéretét, amit nem gyarapít se a teljesítmény, se a többletmunka.

Persze, gondos beosztással ebből a pénzből is ki lehet gazdálkodni a hónapot. Nem valami fényesen, de a hátrányért kárpótolja őt az, hogy egyedül, zavartalanul dolgozhat. Kétszázötven forintért vásárolhat havonta. Erős dohányos, ezért számára a döntő a cigaretták. Havonta három doboz Munkás cigarettát vásárol és négy-öt doboz Symphoniát.

Ez utóbbit azért, mert vasárnap, ünnepnap lévén, nem szívja a hétköznapi Munkást, hanem ezt, ezzel is jelezvén, hogy aznap nincs dologidőben.

Jó lenne, ha ez lenne az utolsó írás Vass Gyuláról. Mármost a Heti Híradóban, Ez azt jelentené, hogy nem érkezik vissza többé. Ráférne most már egy kicsi nyugalom, hiszen elég nyugtalanságot okozott ő önmagának. Ötvenkét éves emberként ideje lenne megkomolyodni. Ne felejtse el, hogy csak nyolc éve van a nyugdíjig, tehát immár köteles lenne gondoskodni — ha nem másról — önmagáról.

A. J.

Z. ilyen ember volt: kétségesség nincs, igény van. A feleség küszködik, a gyerek nincs felkészítve az iskolára. Z. hónapok óta állást keres, ha keres. A feleség veszekszik, ha még nem unja. A viták hosszú sora esti párbeszédrel zárul le a konyhában, ha lezárul...

— Mi újság?

— Semmi, drágám. Talán holnap lesz valami a Nép-szavában. Kubikolni nem megyek, az biztos!

Egy nap az IMEI-ben

Türelem, megértés, hivatásszeretet

Nehezen tudom benyomásaimat, gondolataimat megosztani az olvasóval. Az IMEI-ben jártam, s erről az intézményről, az itt lévő emberekről sem a kinti sajtó, sem mi, nemigen irtunk. Az oka egyértelmű: aki — szakszerűen mondva — kóros elmeállapotú, arról nem korrekt írni, hiszen saját személyiségének védelméről nem képes gondoskodni. Aki pedig csak megfigyelt, arról kiderülhet az utóbbi, de az ellenkezője is, tehát, hogy elmebeli működése nem rendellenes. És az emberek bizony nem beszámítható, noha éppen az ellenkezője bizonyosodott be. Erről még szó lesz a későbbiekben.

Legtöbben az úgynevezett kényszergyógykezelték vannak itt, akik személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekményt követtek el, de elmealkotásuk kóros állapota miatt nem büntethetők. A bűncselekményük olyan, amiért egy évnél hosszabb szabadságvesztést kellene kiszabni.

Ők természetesen zárt körülmények között élnek, de az intézetben belül egészen mások a viszonyok, mint azt a kívülálló képzelné. Nem titkolom, kicsi, ablaktalan „szobákat” képzeltem, s azt, hogy csak erős ápolói kísérettel nézhünk körül. Ahogy azonban az emeletre érkeztünk, a rácsos ajtó az egyik ápolót, sőt, fogalmazzunk pontosan, az egyik beteg nyitotta ki kulccsal. A közös társalgóban éppen tévét néztek többen — erre este tízig van lehetőségük —, s a szobák kórházi körteremre hasonlítanak, nincsenek emeletes ágyak. Igaz, némi zsúfoltság azért van, de ez csak átmeneti, mivel az épület egyik részét felújítják és ide kerültek át a betegek. Megtudom azt is, hogy többen dolgoznak közülük, teljesen önkéntes alapon, amiért díjazást is kapnak. Itt azonban a munka a terápia, a kezelés része, a szándék és az igyekezet elegendő eredmény. A gyógyszeres kezelés és a csoportos, valamint az egyéni foglalkozás mellett igyekeznek viszonylag természetes körülményeket te-

remteni, hogy mérhető legyen a betegek gyógyulása. Mert a cél ez, noha nem mindig elérhető. Amikor azonban már nem kell tartani attól, hogy a korábban említett bűncselekményeket újra elköveti, a kényszergyógykezelés szükségessége megszűnik és a beteg hazamehet. Tehát egyedül és kizárólag a beteg állapota az, amely meghatározza a kezelési időtartamát.

Türelem, megértés, hivatásszeretet és emberség — így lehetne összefoglalni az itt dolgozó orvosoknak, ápolóknak a szemléletét. Olyan ember viszszavezetése a többiek közé, aki önhibáján kívül vesztette el a normális értékítéletét, gondolkodását, nemes, emberséges feladat. Mert — s ez is az igazság — ők is bűncselekményt követtek el, sokszor súlyosakat, de tettükért nem felelősek, legföljebb az a közeg, amelyben éltek, s nem vették észre a kóros jeleket.

A teljes vagy viszonylagos gyógyulás folyamata általában éveken mérhető, a többség öt év után kerülhet vissza régi környezetébe. Ilyen szempontból segítség az orvosoknak, hogy 1979 óta a betegek úgynevezett adaptációs szabadságra mehetnek, ha ennek feltételei adottak. A régi, megszokott környezetben ugyanis jobban kiderül, hogy hol tart a beteg gyógyulása, milyen stádiumban van az elmeállapota, hogy tartani kell-e még

attól, hogy újból hasonló bűncselekményt követ el? Egyébként elgondolkodtató statisztikai adat: a hivatalosan nyilvántartott kóros elmeállapotúak arányosan sokkal kevesebb bűncselekményt követnek el, mint a normális emberek.

— Szóba jönnek azok is, akik nem kóros elmeállapotúak, mégis bizonyos időt eltöltöttek itt. Azok, akik a bv. intézetekben a gyógyító-nevelő csoportokba kerülnek. A főigazgató-főorvos — anélkül, hogy a részletekbe belemennék — nagyon egyértelműen fogalmaz. Nem azért utalják őket az IMEI-be, mert elmebeteg, hanem azért, hogy a majdani hatékony terápiás kezelés fő irányait kidolgozzák és azt mintegy módszertani útmutatóként az intézeteknek megküldjék. Őket a szó klasszikus értelmében nem is tartják betegeknek. Kisebb részük személyiségzavarban szenved, többségük pedig alkoholista. Tehát orvosi szemmel is elfogadhatatlan, ha társaik — már az intézetben — kóros elmeállapotú embereknek kezelik őket.

Nehéz megkerülni a kérdést és nem is akarom, ami így hangzik: vajon a beszámítási képesség hiánya biztosan megállapítható? S itt mindjárt egy régi riportalanyomra gondolok, aki élettársát ölte meg, de egy olyan folyamat végén, ami miatt — ahogy mondani szokás — kinyílik a bicsta az ember zsebében. Nos, őt sem ítélték el, hanem kényszergyógykezelésére került sor. Nem kétséges, hogy a tett elkövetésekor elborult az agya, de az is biztos, hogy más — szerencsésebb — környezetben másként alakul a sorsa. Igaz, itt a fogalmakat pontosítani kell, hiszen lehet, hogy valaki az adott cselekmény idején nem volt beszámítható, ám tulajdonképpen nem elmebeteg. Nem véletlen tehát, hogy csak olyanok kerülnek kényszergyógyításra, akiknél az újabb bűncselekményre esély van, azaz ennek veszélye fennáll.

S többek között ezért is van az IMEI, hogy a tettéért felelősségre nem vonható embereket kiszűrje és börtön helyett gyógyítsa őket. De akik nem e kategóriába tartoznak, azoknak természetesen nem „kórházi” kezelés, hanem büntetés jár, s ez így helyénvaló.

— f —

GROTESZK

— Adok én neked biztosat! Legalább a gyerekre gondolj! Nem küldhetem el az iskolába kinőtt köpenyben, szakadt nadrágban.

— Persze, te még annak is örülnél, ha a lábam vagy nyakam törném. Bannád is te, hogy a viztosítótól kapsz pénzt, csak kapjad!

A feleség felvonja a szemöldökét, felkap egy újsá-

got, pillanatok alatt, ösztönszerűen kinyitja az apróhirdetéseknél, s olvasni kezd, szinte észelőz hangon: „A Temetkezési Intézet azonnali belépéssel felvétel: fűtőt, gépszerezőt, gyors- és gépirót, férj segédmunkásokat... halottakat!”

— Válassz! — kiáltja, s kihúzza az evőeszközös fiókából a konyhakést...

Szokolnitszkij Gabriella
Kocskemét

Együtt a kocsiban

A zöldségesbódé mögött támadt csődület közepén egy fehéringes férfi ült. Harminc körülínek látszódt, erőteljes ember benyomását keltette. Tenyerében zsebkendőt szorongatott, felsőtestét láthatóan igyekezett mozdulatlanul tartani.

Nem sokkal korábban két szűrés érte.

Bandi ültette le, a zöldséges, egy kis kempingszékre, amire alkalmankénti bódébeli vendégeit szokta. Az apró helyen ülő termetes férfi sérülései jelentéktelennek látszóttak, ingén a szűrés helye nem is volt kivehető; a lapockatájéki sebre mindössze egy tenyérnyi, sötétbördő folt utalt. A keze erősebben vérzett, zsebkendőjén lassan-lassan átütött a vér.

— Na, eredjenek már a dolgukra, emberek! — próbálta széthessegetni a népet Bandi. — Körbeállják itt a szerencsétlent, akár egy bazsrit! Menjének, na! Elverik nekem a bótót! Nem kell a pankráció! Nyomás, ócsi — lódtit meg finoman egy gyereket —, anyád már alig tudja, hol vagy!

— Én még nem is láttam! — méltatlankodott a srác.

— Igen?! — mosolyogta el magát a zöldséges — na, ne mondd! Tudod mit? — nyúlt be a bódéjába — ugorj el egy pohár vizet, oszt láthatod! — s azzal a kölyök kezébe nyomott egy poharat.

A kisfiú a bódé mellé lökte a táskáját, s elinalt.

A bámészkodók karéjába zárt férfi egyre kinosabban érezte magát. A kíváncsiskodó kérdésekre nem felelt, de a sok együttérző, találgató, kifakadó, elképedő, sajnálkozó megjegyzést így is végig kellett hallgatnia.

— Na, húzzon egy kicsit! — nyújtotta felé a zöldséges a poharat. A vizet szerző szeptőlós gyerek a sarkában volt.

— Tényleg tanár a bácsi? — férközött kérdésével az üldögélőhöz.

— Tényleg, fiam — mondta a férfi —, s köszönöm a vizet! — majd a zöldségeshez fordult. — Magának is!

Fölállt, indult szándékozott.

— Tessék csak maradni — fogta meg a karját Bandi —, már telefonoztunk a mentőknek, meg a zsernyákságnak. Mindjárt itt lesznek!

Visszaült. Ez már mindenképpen úgy lesz, gondolta. A rossebb egye meg!

— Igen, igen — sopánkodott a feje fölött egy idős asszony —, hát most tessék megmondani! Nem szörnyű?! Akár a vadnyugat! Hogy világos nappal ilyet!

— Jól megkapta szegény!

Aztán egy jól értesült, bizonytalán elejétől végéig szemtanú fűzte tovább a szót, tájékoztatva újfent, immár sokak szóra az újonnan érkezetteket.

— Tanár, Igen — mondta —, két kézzel kapott. Az egyik tanítványától!

— Csak volt a tanítványa! — helyesbített valaki.

— Nem mindegy?! Tanítványa, volt tanítványa... Én a Béla bácsinak, nyugodjon! aki az elemi iskolában nádvesszőzte belém az ösmereteket, meg a tisztességet, jó ötven éve, még ma is a tanítványának érzem magam! Mert az iskola vagy olyan mint a szülő, vagy semmilyen! Az én onokafiam most elemista, de a szája már most akkora, hogy csak na! Kidobták a vesszőt, az a baj!

— Engem vertek, mit szól hozzá? — ellenkezett a helyesbítő — mégsem lettem más, mint amilyen! Nem a nádvesszőn múlik ez, higgye el, bátyám!

— Hát min?

— Min! Rossz ez a mi egész életünk. Amiatt van ez így!

Nyilván vitáztak volna még tovább, védve ki-ki a maga iskolájáról őrzött Béla bácsi képét, ha nem szólt meg újfent Bandi, a zöldséges.

— Oszoljanak most már, emberek! Magukat nem várja otthon a család?! Meddig fognak még itt gyűlésezni? Mlőta itt zsvajognak, nem árultam egy kanyit se! Láttam én itt már pár szúrát, de haljak meg, ha ekkora cirksuszt!

Egyszerre nyüzsgés támadt. Winkler Nándi, a szurkálót taszigálták előre a trólvégállomás forgalmi irodája felé. A szőke, hullámos hajú, jóvágású fiú szeme fel volt dagadva, szája körül vérmaszat, az ingecafatokban. A szurkálás után megpattantak, ahányan, annyifelé. Winkler a munkásszálló felé iramodott. Karcsi, a cukorkás meg egy idegen vette üldözőbe, de mire beérték — épp a szálló előtt, ahol lakott —, az innen-onnan hozzájuk csapódott üldözőkkel együtt, már valóságos falkává gyarapodtak. Hirtelen békés polgárok sora érezte kötelességének a Karcsi által gyilkosnak üvöltött menekülő föltartóztatását.

— Te mocskos huligan, fogsz még szurkálni?! — vetették aztán rá magukat. S igen valószínű, ha időben nem sikerül beverekednie magát a cukorkásnak a Winklert gypalók gyűrűjébe, még a lelkét is kirugdallják. Aki most is fejét

leszelve haladt el a bódé előtt, rojtos szárú farmerjének zsebébe akasztva hüvelykujját.

Apafi Tamás nevelőtánár — a fehéringes — volt tanítványát látva, inkább csak sajnálatot érzett. Egy-két tozódó még le is köpdöste az elvonuló, akinek útszemélyekkel tarkított arcán Apafi ezúttal valahogy nem találta azt a számára olyannyira ismerős, s oly sokszor bosszantó cinikus vigyort.

— Ez aztán megkapta! Po-csékul néz ki, mi? — hunyorított rá egy mellette álló.

Elnézett a tag mellett. Nem volt abban a helyzetben, hogy sértegetsen bárkit is. Drukke-rei ugyanis, többségükben, nem látszóttak különönek, mint volt tanítványa, akinek még mentségére is szolgálhat, vélekedett, hogy meglehetősen sajátos alkat lévén, lényéből úrszólóval teljességgel hiányzik azon egyszerű emberi képesség, aminek birtokában ilyen-olyan fokon tisztelni tudunk bizonyos dolgokat, szabályokat, néha még embereket is. Ezen különös fogatékossága miatt tűnhetett viselkedése olykor szemtelennek vagy kö-zömbösnek, pedig hát végtére is ő csupán pocskék természetének törvényeit követve tett vagy mondott ezt meg amazt.

Tolvajlásában is eltért az átlagtól. A kollégiumi szarkák többsége megszorult anyagi helyzetében nyúlt a

Tököl húsz éve

Rövidesen jelentős eseményről emlékeznek meg a Fialakorúak Börtönében és Fogházában. Húsz esztendővel ezelőtt létesült Tökölön a büntetés-végrehajtási intézet és a központi kórház. Tíz éve szerveződött önálló vállalattá a Dunai Vegyipari Vállalat.

Az elmúlt két évtizedben a tábor alaposan megváltozott. A régi épületek és célszerűtlen zárak helyett új körletek épültek. Növelték a lakoszobák területét, új típusú bútorokat, szekrényeket helyeztek el, a falakat képekkel díszítették. Minden körleten tantermet, szakköri helyiségeket, fűdőt alakítottak ki. Rádiót, a későbbiekben már televíziót is hallgathattak, nézhettek a fiatalok.

Nagy figyelmet fordítottak a nevelők az oktatásra, hiszen a fiatalok jelentős része még írni-olvasni sem tudott. A tököli általános iskola pedagógusai fáradságot nem ismerve mindent elkövettek, hogy pótolják a fiatalok hiányzó ismereteit. Több ezren szereztek általános iskolai bizonyítványt.

Az iskolához tornaterem, kondicionálóléhség és könyvtár tartozik. Több ezer könyv, számtalan újság és napilap áll az intézetben élők rendelkezésére.

A fiatalok nevelését, személyiségük alaposabb megismerését pszichológusok segítik a jól felszerelt laboratóriumban. Képmagló segítségével az intézet életéről önálló televíziós műsorokat állítanak össze, és a kiépített zárt rendszerű hálózaton keresztül sugározzák.

Elkészült az új beszélőhelyiség, ahol természetesen kulturális műsorokat, filmvetítéseket, ünnepi megemlékezéseket is rendeznek. Itt mutatják be műsoraikat az irodalmi és a zenei szakkörök.

Dinamikus fejlődött a munkáltatás, s eközben változott a termelés szerkezete. Kezdetben törött székeket, asztalokat, szekrényeket javítottak, a televíziós készülékek kávéjához lábakat készítettek. Korszerűtlen körülmények között, elavult gépekkel.

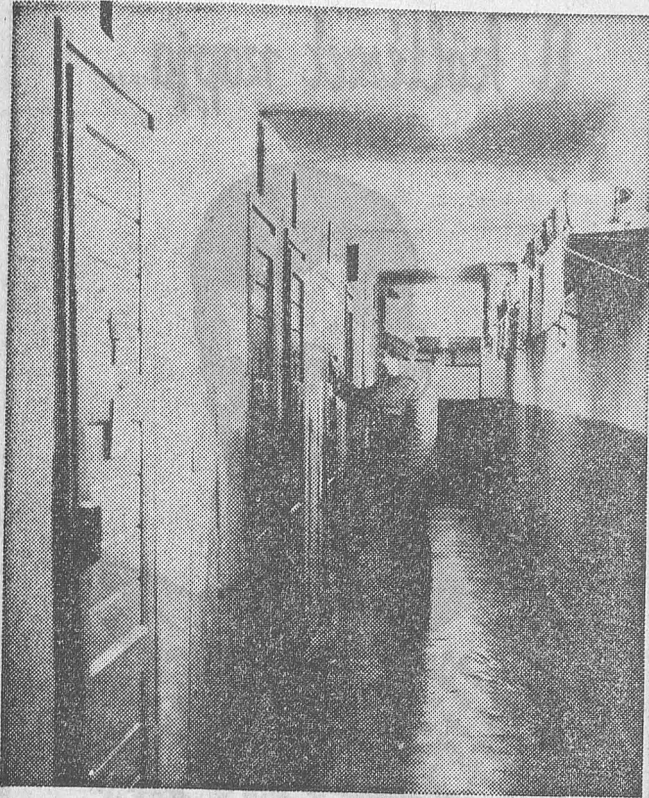
Örösi esemény volt, amikor elkészült a nyomda. Ez lett az első komoly üzem. Milliós példányszámban itt állították elő a Ludas Matyit, a Fülest, a Rakétát, sőt, külföldi megrendeléseknek is sikerrel tettek eleget.

A termelés döntő része napjainkban a Csepel Autógyárral közösen kiépített telepen a betonelemek gyártása s a különböző tehergépkocsikhoz, IKARUS autóbuszokhoz készülő csövek hajlítása, hegesztése. A fiatalok közül többen Sziget-halmon, a Csepel Autógyárban civil munkásokkal dolgoznak együtt, ahová a gyár autóbuszán utaznak.

Modern üzemben, korszerű körülmények között, jó gépeken dolgoznak és ami igen lényeges, szakmai képzettséget is szerezhetnek. Betonszerelők és hegesztők lehetnek.

A kezdet kezdetén néhány, a gyárban már semmire nem használható gépet adtak Tökölnek, hogy a fiatalok is ismerkedjenek meg velük. Ebből a kis műhelyből, jobban mondva barkácsoló szakkörből jutottak el a csőhajlító üzemig, amelyről az előzőekben már szövegtünk. Most újabb üzem épül, az úgynevezett szakoktatási csarnok, amelynek fő feladata a szakmunkásképzés lesz.

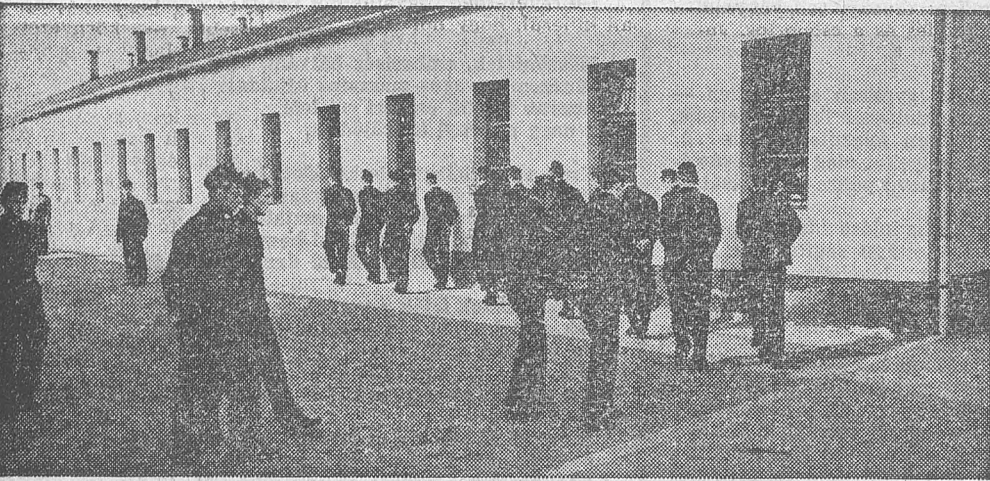
— ZIMM —

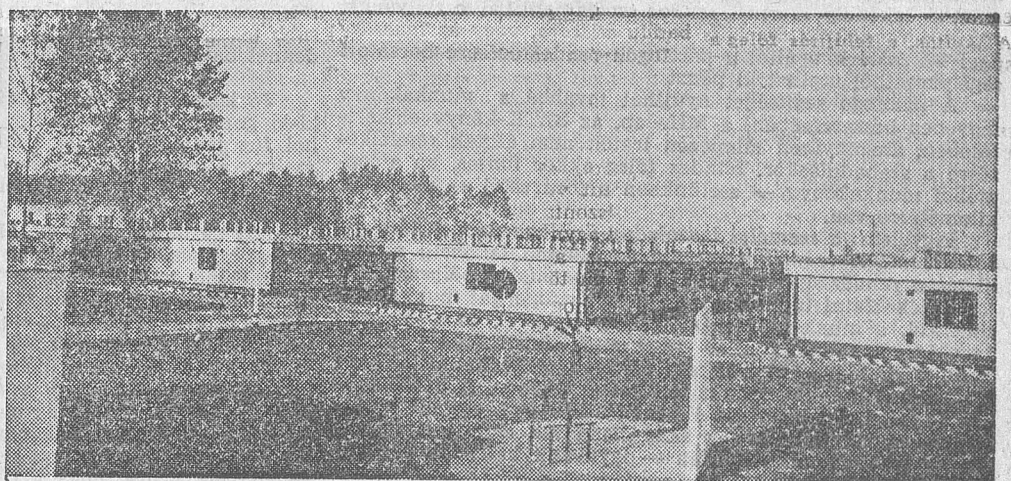
A régi zárak

Ilyen volt egykor a vasüzem

Séta a régi körletudvaron

Íme, az új körlet

máséhoz. Őt, amikor harmadéves korában ráállt a karóralopásra, nagybátyja már javában támogatta, rendszeresen, s nem is kis összegekkel. A kőművesként akkor végző srácot így akarta megnyerni jövőendő munkatársul a maszek kőműves nagybácsi. A kenőpénzként Nándihoz folydogált súlyos ezrek azonban nem térültek meg. Hogy nem is fogtak megtérülni, Winkler azt már az első pillanattól tudta, hiszen esze ágában sem volt utalt nagybátyjához szegődni, már csak azért sem, mert akkor — elképzelhetően — befellegzett volna az ő gyönyörű, garázda életének.

— Márton bácsinak van egy szép álma — mesélte annak idején Apafinak.

— Az az elképzelése a vén trotylinak, hogy én is egy mamlasz vagyok, s majd szépen beállok hozzá, hogy kiszákmányoljon, úgy rokonai alapon. Hát én a korpát elfogadom — mondta nevetve —, miért ne? Ha van neki, nyomja csak! A krimókban sok kell, így van? Ingyen nem adnak semmit! Dédelgesse csak az álmát a vén ürge, aztán ha végzek, majd szépen beintek neki! Utálom, érti, mert egy haszonleső! En zaccis vagyok, tudja, de nem árva! Valahol muterkám is van, meg egy tetűnagy topilák apám, ha igaz! Meg van ez a bizonyos Márton bácsi! — a családjával. De eddig, most

év elejéig, a világon senkinek nem jutottam eszébe! Hát ezt nekik!

Winklernek volt tehát pénze, az éjszakai karórázást inkább csak úgy brahiból kezdte el. Kipróbálta, sikerülhet-e. Úgyes fiú volt. S azt követően pengével metszette le az alvók kezéről az órát, éjszakánként egyet-egyet. A szobátsai közül idővel mind többen gyanakodtak rá, de tetten érniük végül is nem sikerült. Egyetlen fiú volt a szobában, egy keszeg, rossz alvó gyerek, aki állította, hogy ő látta az egyik tolvajlás éjszakáján Winklert fölkelni, osonni az ágyak között, az éjszakai órálámpa fényénél felismerte hullámos bozontját. Erősödött a srác, hogy ki lehet próbálni, ha nem ismerné föl másodsorra is, tehetnek vele, amit akarnak! Rendőrség szállt ki aztán, egy április végi estén, s a pisla fényben sorra elvonultatták a fiúkat azon az útvonalon a szobában, ahol a kis srác mondta, aki végül is nem tévedett. Apafi volt ügyeletlen az este, s úgy vélt a cirkusznak, behívatta Winklert a nevelőibe.

— Vége a mókának, Nándi! Ehhez mit szólsz?

— Semmit.

— Hogyhogy semmit? — Úgyhogy semmit. Én is felismerném az ön kopasz fejét, ez még nem bizonyít semmit!

— Oké! Aludjunk rá egyet!

Reggelre Winkler fölmetélte az ereit.

— Meg akartál halni? — kérdezte tőle Apafi.

— Nem hiszem — mosolygott Nándi.

— Hát akkor mire volt jó ez a hülyeség?

— Mire? Megmondom! — Fölkönyölt az ágyban, s a csuklóján lévő kötést babrálva, vigyorogva, a következőket mondta: — Nem jelenthet föl! Arra! Ha följelentene, azt mondanám, maga kergetett öngyilkosságra, mert olyasmivel vádolt, ami nem igaz! Utóvégre is nem értek tetten, így van? Magának is állás ez a káposág, nem ugrálhat!

— Téged senki nem kergetett sehová!

— Már bocsánat, de maga igen naiv! Ha egyszer én azt mondom, kergetett, akkor kergetett! Mit gondol, kinek hisznek ilyen esetben! A tanulóknak, higgye el! Jobb, ha tőlem tudja.

— Egy ollóval szúrt az a rohadt! — hozta valaki a hírt a forgalmi iroda felől.

— Tudja, milyenek ezek! — nyugtázta valaki —, csak hátulról és késsel, meg bandában! Mert jönne szembe, a franc egye meg, betörném a pofáját! De nem. Olyanok, akár a patkány! Rászólt erre a trógerre ez a tanár is, hogy „Nándi, ne csináljátok ezt, öregem”, mire az valami olyasmit válaszolt, hogy „maga

már nem sóderolhat itt nekem, mert megjárhatja!” Mire a tanár jól szájon kapta. Igaza volt! Én is azt tettem volna. S akkor elszaladt a srác, majd visszajött, de már a haverjaival együtt. S folytatták tovább a heccelődést! Am akkor már nem csupán a nőket molesztálták, mint addig, hanem ezt a tanárt is! Kápókámnak neveztek, meg mit tudom, még minek! Később aztán már csak arra lettem figyelmes, hogy hadonászik ez a szőke tanár felé, majd a háta mögé ugrik, s hátba vágja! Akkor lépett aztán közbe a zöldséges.

— Kit öltek meg? — jött hátulról egy hang.

— Magát! — mondta az iménti gúnyolódva.

— Tényleg, mi volt itt?

Ekkor szíréna vijjogott föl. Mentő állt be, majd elterelgették a népet.

Az egyik mentős Winklert vezette elő az irodából, a másik Apafihoz lépett. A kocsisok érve beszálltak.

— Nahát! — háborodott föl újra valaki. — Rádadásul még egy kocsi van...! Még egymásnak esnek majd újra!

— Dehogyan esnek! — mondta az onokás. — Ott van a két mentős is.

— Na és — szólalt meg a fiatalember —, amikor a gyilkos férjet meg a meggyilkolt feleséget egymás mellé temetik, akkor mi van?

A példás együttműködés egyik dokumentuma: fiatalok által készített szerszámok

Ízletes étel, izléses körülmények között, azaz vacsora a szabadságos zárkában

Apafi előrenyújtotta a lábát, s megkapaszkodott az ülésben. Az előbb, egy hirtelen fékezéskor, majdnem előrebukott. Winkler a combját tapogatta, vonásai fájdalomról árulkodtak.

— Az lett volna a jó, Nándi — szólalt meg egyszer csak a tanár —, ha akkor feljelentelek! Elhiszed? Akkor talán ma nem utaznánk így együtt.

De gondoltam, hisz két hónap volt akkor már csak a végzésed, hogy majd a munkahely... ha már nekünk nem sikerült. Dolgozol egyáltalán?

— Ne legyen olyan kíváncsi! Ha az lett volna jó, jelentett volna föl! Nekem ne prédikáljon megint! Egyébként ha följelentett volna, befürdik! Ezt tudta jól maga is.

— Ne játszd itt a fejedet, kispám! — szólt rá az egyik mentős — beszélj tisztességesen!

— Hallatlan! — így a másik. Apafi szeme végigsiklott a két mentősön, majd Winkleren állapodott meg.

— Tessenek hagyni! — mondta — ilyen a stílusa. Meg lehet szokni!

— Kiverném én még a fogát is a fiannak, ha így merne beszélni. Maga is hibás ebben, uram, aki állítólag a tanára volt, s ahelyett, hogy jól odaszózt volna neki, inkább megszokta! Itt a vége!

— Fuss el véle! — mondta Winkler.

— Pofa be! — emelte meg a hangját a mentős —, akkor ugass, ha kérdeznék vagy beadedag a másik szemed is!

— Hát modor dolgában — simogatta meg az arcát Winkler — magukat se eresztették el valami fényesen! Megütni meg nem fognak, mert jegyzőkönyvbe mondanám! Persze, lehet, hogy így is!

— Szemét vagy hapsikám! — szólalt meg ekkor a fiatalabb mentős. — Nagyon nagy szemét! S csak azért nem verünk össze, mert tiszteljük ezt az egyenruhát!

— Ipari tanuló volt ez a ... tróger? — kérdezte a tanárt a másik.

— Az.

— Nemrég egy fiatalasszony halt meg ebben a kocsi-ban, mi, Pista? — nézett a társára. — Vicceltek! Két ipari tanuló, képzelje. Állványozók voltak, s a nő fejére ejtettek egy fél téglát az ötödikről! Ok csupán csak megijesztani akarták, zokogták a tárgyaláson! A lába elé akarták... Úgyhogy én nem díjazom a ... vicceket, se a szövegeiket!

Winkler kibámult eközben az ablakon. Mindössze az óráját nézte meg néhányszor. Apafinak bele-belenyilalt a vállába. Eltorzult ilyenkor a képe.

— Fáj? — nézett rá egyszer csak Nándi.

— Kicsit — felelte a tanár.

N. P.

VITA

AHOGY A PÁRTFOGÓK LÁTJÁK...

TÖBB ÉVES HIVATÁSOS PÁRTFOGÓI MÚLTAL szeretnénk a vitához hozzászólni és azokkal a — munkánk során szerzett — tapasztalatokkal foglalkozni, amelyeknél a legtöbb félreértésre figyeltünk fel. A legtöbb probléma a pártfogó felügyelet működési keretét meghatározó jogszabályok felületes ismeretéből vagy éppenséggel félreértéséből ered, ezért igyekszünk szándékainkat „hétköznapi” nyelven kihangsúlyozva ismertetni.

★

A pártfogó felügyeletet a végleges szabadulás, feltételes kedvezményrel való szabadulás esetén a büntetésvégrehajtási bíró rendelheti el, míg a szigorított őrizetből történt ideiglenes elbocsátás esetén a törvény kötelezően írja elő. Próbára bocsátás, felfüggesztett szabadságvesztés esetén az első fokú eljáró bíró dönti el, szükségesnek tartja-e ezen intézkedés megtételét.

A pártfogó felügyelet elrendelésénél a büntetésvégrehajtási bíró figyelembe veszi a nevelő javaslatait is, meghatározva továbbá az általános magatartási szabályokon kívül a külön magatartási szabályokat. Mindenképpen lényegesek a szabadulás előtt álló korábbi életéről, pontosabban életviteléről tanúszkodó adatok, de ugyanígy fontosak a bűncselekmény elkövetésének körülményeire, a bűncselekmény típusára vonatkozó információk is.

A leggyakoribb, külön magatartási szabályok: „Köteles állami vállalatnál, vagy szövetkezetenél folyamatosan munkaviszonyt létesíteni”, „Nyilvános helyen szeszest italt nem fogyaszthat”, „Köteles 21 órától reggel 6 óráig állandó bejelentett lakhelyén tartózkodni”.

Akit pártfogó felügyelet alá helyeztek, az köteles betartani mind az általános, mind a külön magatartási szabályokat. Ezek közül különösen fontos a jelentkezési kötelezettség, valamint a folyamatos munkaviszony létesítése. A szabályok megszegése különböző büntetési szankciókat vonhat maga után: feltételes szabadultnál sor kerülhet a kedvezmény, a szigorított őrizetből ideiglenesen elbocsátás esetén az ideiglenes elbocsátás megszüntetésére; a büntetését teljesen kitöltöttnél szabálysértési eljárás kezdeményezésére. Hasonló következményekkel járhat a büntetésvégrehajtási bíró által meghatározott külön szabályok megszegése is.

★

Több szabadult hangoztatja — elsősorban a kezdeti időben —, hogy „leültem a magamét, ráadásul még pártfogót is kaptam, aki figyel, ellenőriz, beszámoltat — hiába szabadultam, mégsem vagyok szabad”.

Sokszor hangsúlyoztuk már, de úgy látszik, nem lehet elégszer: a pártfogó felügyelet nem valaki(k) ellen, hanem valaki(k) érdekében született.

Nézzük meg biznysággal, miben segíthet a pártfogó a pártfogoltjának!

AZ ALACSONY ÖSSZEGŰ LETÉTI PÉNZZEL SZABADULÓK (akiknek még ezer vagy éppen ötszáz forintjuk sincs) helyzetének javítása érdekében a pártfogó javaslatot tehet az állandó lakóhely szerinti tanács szociálpolitikai osztályának, egyszerű rendkívüli szociális segély adására, vagy az Igazságügyi Minisztérium által a pártfogók rendelkezésére bocsátott segélykeretből utalhat ki pénzt.

A pártfogó segítséget nyújthat továbbá a munkakönyv ingyenes beszerzésében, a MIL-lap, az SZTK-könyv előkerítésében, amennyiben mindezen iratok nem állnak rendelkezésre a szabaduláskor. Mindez főleg akkor fontos, ha a legutóbbi munkakönyv — esetünkben a fővárostól — több száz kilométerre van.

Figyelem: a személyi igazolvány ügyében nem a pártfogó intézkedik! A személyit mindig az állandó lakóhely szerinti illetékes rendőrkapitányságon lehet átvenni, személyesen.

Tájékoztatni tudja a pártfogó a pártfogoltját munkahelyi címeiről, a munkahelyi személyi feltételeiről, és a kereset nagyságáról, munkásszállás- vagy más lakáslehetőség meglétéről, vagy hiányáról. Szükség esetén intézkedhet a közösen kiválasztott munkahelyen a felvétel érdekében. A későbbiekben figyelemmel kísérheti életének alakulását, családi körülményeinek formálódását és akár személyes, akár jogi ügyekben — lehetőségeihez mérten — igyekszik hatékony segítséget nyújtani.

(Például, egy idős, beteg pártfogolt mindkét lábát nem sokkal a szabadulása után — érszűkület miatt — amputálni kellett. Az illetőnek lakása, munkahelye nem volt, mint ahogy semmilyen nyugdíjjogosultsága sem. Hozzá tartozói sem voltak. Sikeredt az operációt követően szociális otthonban elhelyezni. Gyakori eset, hogy a jelentkezőt csak a pártfogó közbenjárására veszik fel valamelyik munkahelyre, adnak férőhelyet a munkásszálláson, még állandó bejelentett lakás hiányában is.)

★

Munkája során a pártfogó — a szabadultak érdekében — igyekszik jó kapcsolatokat kiépíteni a vállalatokkal, szövetkezetekkel, a kórházak főorvosaival, a tanácsok egészségügyi osztályaival, az alkoholelvonó intézetekkel — és lehetne még sorolni a legkülönfélébb hivatalos szerveket, intézményeket.

NEM KÖNNYŰ KIÉPÍTENI ÉS MEGTARTANI EZEKET a kapcsolatokat. Másrészt azonban nem tudnánk segíteni... Elképzelhető a felsoroltak után, hogy más célunk is lenne, mint a szabadultak segítése? Miért járnának állandóan a legkülönfélébb szerveket, ha az lenne a szándékunk — mint azt néhányan hangoztatják —, hogy visszajuttassunk valakit a börtönbe? Más dolog, hogy abban az esetben, ha valaki sorozatosan megszegi az előírt szabályokat, akkor a pártfogónak kötelessége intézkedni.

★

Természetes, hogy a munka sikeréhez hozzájárul a pártfogó személyisége is. Ezt a munkakört olyan embereknek kell ellátni, akik rendelkeznek a mások gondjaiba való beleérzés, ráérzés képességével, akik megértőek, segítőkészek. A pártfogónak is bizonyítania kell a segítő szándékát — ezt valamennyien jól tudjuk, és igyekszünk ennek szem előtt tartásával végezni a dolgunkat. Nekünk is el kell hinnünk, hogy a nálunk jelentkező, tengernyi gonddal küszködő ember nem akar újabb bűncselekményt elkövetni, nem akar becsapni bennünket, hanem szeretne csöndben, rendben dolgozni.

Mindenképpen szükség van tehát nemcsak a bizalomra, hanem a kölcsönös bizalomra! Ez természetesen azt jelenti, hogy a jó szándékot a szabadultnak is feltételeznie kell — rólokunk, pártfogókról. Mi akkor tudunk igazán segíteni egy nehéz élethelyzet megoldásában, ha őszintén elmondandak nekünk mindent, ami a kérdéses gonddal összefügg. Ez teszi lehetővé azt, hogy a lehetőségeinkre álló eszközök közül a legalkalmasabbat, a legtöbb eredménnyel kecsegtetőt válasszuk ki.

(Például, valaki ott akarja hagyni a nagynehezen megszerzett munkahelyét. Csak egy ószinti beszélgetés alapján

derül ki egyrészt a szándék, másrészt pedig maga az ok: alacsony a fizetés, durván viselkedtek a munkatársak, a vezető akadékoskodott valami miatt, a szakma vagy éppen a munka nem felel meg a pártfogoltnak stb.)

Sokszor előfordult már, hogy egy-egy munkahelyen nem is gondolta senki, hogy kollégájuk börtönviselt. Eppen úgy szóltak hozzá, éppen úgy ugratták adott esetben, mint bármelyik másikat — igen ám, de a pártfogolt rögtön arra gondolt, hogy minden szó, minden mozdulat célzás a múltjára. Néhány lényeges mondattal hatásosan tudunk közbelépni ilyenkor: elég, ha a munkahelyi vezető tudomására hozzuk a történeteket — ő azután megtalálja a módját, hogy bárminek a felfedése nélkül eloszlassa a feszültséget.

SZÜKSÉG VAN AZ ŐSZINTESÉGRE, a bizalomra ahhoz is, hogy a munkahelyen kívüli körülmények ismeretének birtokában, más jellegű gondok megoldásában is tudjunk segíteni. A családi helyzet, a jó otthoni légkör nagyon fontos minden embernek, de különösen a szabadultnak — a békítő szándékú beszélgetés nem egy esetben állította már helyre a békét. Apró szörföltődésekkel, kisebb súrlódásokkal kezdődnek mindig a családi bajok, s minően — indulat diktálta — megjegyzés, a vita hevében kiejtett meggondolatlan érv ront a helyzeten. Ha azonban még az elején sikerül meggátolni a viszony elmérgesedését, akkor előbb-utóbb mindenki rájön: nem szabad heveskedni, jobb előbb gondolkozni, s csak utána kell az érveket — lehetőleg higgadtan — felsorakoztatni. Arra is volt már példa, hogy valaki éppen azáltal csillapodott le, hogy itt benn nagy mérgesen előadta, ugyan mit képzel az ő felesége...

★

Vannak általános, jellemző viselkedési módzatok, amelyek megnehezítik a pártfogó munkáját. Két alaptípust emelünk ki:

1. AKIK SEMMILYEN SEGÍTSÉGRE NEM TARTANAK IGÉNYT, legfeljebb szociális segítyt kérnek. Az ilyen esetekben gyakran előfordul, hogy a pártfogó két esetben találkozik pártfogoltjával: először, amikor a segítyt kéri az illető és másodsor, amikor a feltételes kedvezmény megszüntetését tárgyalja a bíró.

2. AKIK MINDENBEN SEGÍTSÉGET KÉRNEK, önállóan elintézni bármit is képtelenek. A pártfogó nem tud egész nap mellette állni, s ez nem is lenne jó, hiszen a szabadulás után mindenkinek meg kell szoknia az önálló életvitelt is. Az iratok megszerzésében, a munkahely megtalálásában tud segíteni a pártfogó — de teljes mértékben nem intézkedhet a pártfogolt helyett!

Mindkét — természetesen, szélsőséges módon ábrázolt — viselkedésmód hibás. Az inkább az első típusba tartozókról elképzelhető, hogy a segítségnyújtástól azért is távol akarják magukat tartani — mert mindennemű ellenőrzéstől is szeretnének megszabadulni. A második esetben is gyakori a visszasesés, mert a pártfogó azt gondolja: ha nem kap meg minden segítséget, akkor a kötelező lépéseket sem hajlandó önállóan megtenni. Viselkedésével azt sugallja: végső soron kényelmesebb visszatérni a börtönbe, ahol úgysem kell ennyi mindennel bajlódni.

★

Jó lenne, ha — a tapasztalatokkal gyakran ellentétben — ki-ki gondolatban felkészülne a szabadulásra. Tudnia kellene, hol fog lakni (ha nincs lakása, időben jeleznie kellene...), melyek a legszükségesebb ruhák, amelyeket meg kell vásárolnia, körülbelül hogyan képzel el meglévő pénze beosztását az első fizetésig és így tovább.

Aki tisztában van azzal, hogy szabadulása után nem számíthat rokonok vagy feleség (férj, élettárs) segítségére, már jóval előbb megkeresheti a pártfogót levélben, feltárhatja problémáját. A postának is idő kell, míg ide-oda szállítja a leveleket, s a pártfogó is ember: elmehet szabadságra, beteg lehet ő vagy a gyermeke stb.

Jó lenne, ha minél többen tisztában lennének a pártfogó lehetőségeivel. *Lakást nem tudunk szerezni!* Elosztásuk, kiutalásuk a tanácsai szervek hatáskörébe tartozik, s ahhoz, hogy érdemben foglalkozzanak egy kérelemmel, megfelelő feltételek szükségesek. Az igényt azonban akkor is be kell nyújtani, ha egészen biztos, hogy a közeli napokban nem teljesíthető: a pártfogó is csak akkor tud tovább lépni, beszélni a lakásosztály illetékeseivel, ha valamilyen iratra támaszkodhat. S ma már az is nagy eredmény, ha hosszú várakozás után jut valaki lakáshoz...

Sokan mondják: a magatartási szabályokat milyen nehéz — pontosabban: kellemetlen — betartani, s a pártfogót kérik: változtassa vagy szüntesse meg azokat!

EZT ÍGY NEM TEHETI MEG A PÁRTFOGÓ. Abban az esetben azonban, ha valakinek az életvitele megfelelő, javaslatot tehetünk a büntetésvégrehajtási bíró részére a magatartási szabályok módosítására vagy éppen elhagyására. De nekünk is indokolni kell, miért javasolunk ilyen vagy olyan változtatást — s számunkra az indokokat csak a szabadult viselkedése jelentheti, semmi más.

Lényeges egyébként: ez év január elseje óta a külön magatartási szabályokat nemcsak a szabadulólevélben tüntetik fel, hanem a személyi igazolványba is bejegyzik!

★

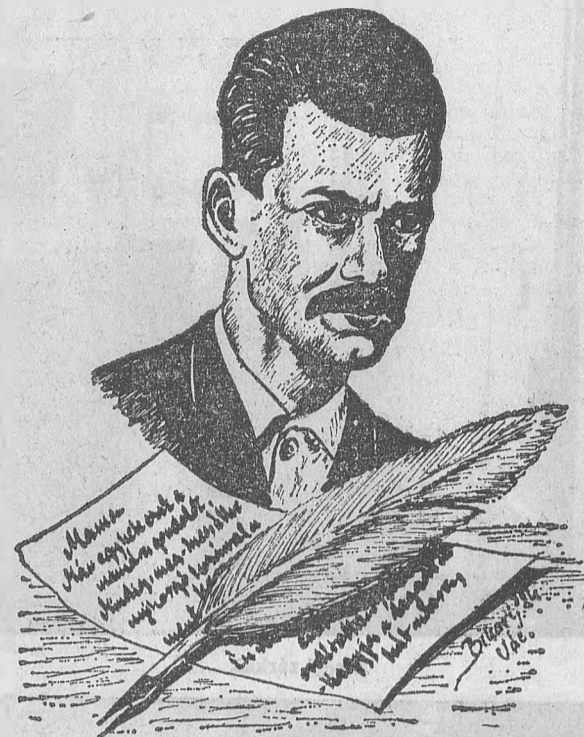
Nagyon sok fontos dolgot lehetne még elmondani a pártfogó felügyeletről. Szeretnénk azonban ugyanazt kiemelni — befejezésül — mi is, mint az egyik előző hozzászólásban a Pest megyei Bíróságon dolgozó kollégánk: ez pedig a kölcsönös bizalom. Részünkről adott — és szeretnénk, ha a lap olvasói részéről is ugyanígy nyilvánvaló lenne...

Csurgyok Nándorné és
Tóth Erika
hivatásos pártfogók
Fővárosi Bíróság

Az öszezefoglaló hozzászólás legtöbb bekezdése önmagában is olyan érv, amely válaszol egy-egy korábbi levélre. A vita indításakor nem gondoltunk arra, hogy egy átfogó, elemző képet is adjunk a pártfogók nemcsak a jogszabályban, hanem saját megfogalmazásukban is rögzített tevékenységéről; számunkra ugyanis természetesen tűnt, hogy az, aki vitatkozik, ismeri a vita tárgyának alapvető részleteit is. Utólag derült ki: nem így van. Leginkább hasznos javaslatakat megfogalmazó hozzászólóink maguk is közölték: csak hallomásból ismerik a pártfogó felügyeletet — „saját bőrükön” még nincs tapasztalatuk ezen intézményvel kapcsolatban. Akik pedig mint pártfogoltak írták meg véleményüket — akár ismét a bv.-intézetek valamelyikéből — azok jobbra pozitívan értékelték a pártfogók mindennapi gyakorlatát. Vitafórumunk — ezúton is jelezük — már nem áll sokáig nyitva, de kb. két héten belül még várjuk a további hozzászólásokat.

H. A.

A háltságot napja...

BENJÁMIN LÁSZLÓ:

Tavaszi köszöntés

Hosszú álma után ruhátlanul még,
langyos sugarak zuhanyában
nyújtózkodik a jegenyeakác.
Tavaszi ünnep maglyái lobognak,
száll az avar füstje magasra,
pattog a száraz gally a tűzben.

Gereblyét, ásót, fűrészt tüzbe a kertész,
a színek, illatok, ízek mestere újra kezdi
az ősi munkát, az életadót;
segédei a föld, a nap, a felhők.

Körüllötte szelíd csibék a feketerigók,
a harkály is éppen csak tavorebben előle
a szomszéd fa törzsére, azon kutat tovább.
Ha szólni tudnának, talán a fák is
testvérként üdvözlőlnék.

Köszöntelek, emberiség-bátyám, öreg melós.
Elnézem agyagos-maszatos újjaidat:
hogyan terelik emberi cél felé
a nagy növényi készülődést.

Ezek a munkában piszkolódott kezek
tűznek a tányók hajába virágot,
ők annak-kényesen-fehérek asztalunkra
zsenge salátát, csipős fiatal hagymát,
vérbélű körtét, arany húsú duránci szilvát.

Ezek a kezek írják a verset,
rakják fel a vászonra a színt meg a formát,
ők termelik a lelket —
E kezek által van örömünk is belőle,
hogy emberré szerveződöttünk a vak és süket anyagból.

Szemtől-szemben a munkával, a munkással,
most is, akármikor, elfog a szégyen:
Kialtozásom a népről, az emberiségről,
fogadkozásaim és pátoszaim
milyen neveltségek és esendők!

Mintha fa mondaná a földnek:
— Mindent megteszek érted!
Levél a fának mondaná: — Fölnevellek!
Pitypang pelyhe a szélnek: — Segítetek
helyedet megtalálni!

Szívem szerint földig hajolnék meg előtte,
mégis csak jónappal köszöntöm a kertész.
Köszönésemre kurtán biccent — nincs rám ideje.

Jár-kél, teszi dolgát szerényen, gondtalanul,
könnyű dalocskát füttyörészve.

A debreceni bv. intézetnek tízennegy olyan televíziókészüléke van, amelyet egy-egy zárkaközösségnek odaadnak hosszabb-rövidebb időre. Az elítéltek kiemelkedő munkával, valamint példamutató magatartásukkal érdemlik ki ezt a kedvezményt. Felvételünk olyan zárkaközösségről készült, ahol már második évc rendszeresen ott a televíziókészülék, mert a zárka lakói a követelményeknek minden szempontból megfelelnek.

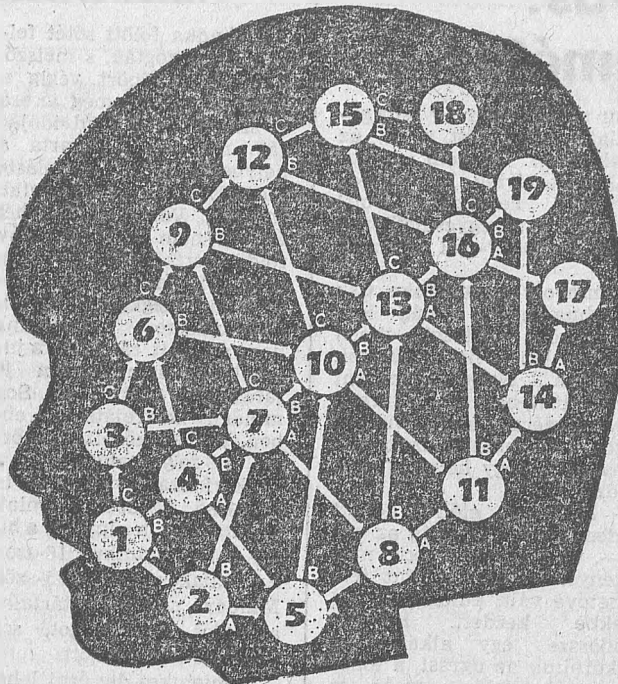
A. J.

EZ IS, AZ IS... EZ IS, AZ IS... EZ IS, AZ IS...

Önismereti teszt

Annyi emlék rögződik bennünk, hogy nincs olyan számítógép, amelyet az ember tudatalattijához lehetne mérni. Ennek a titkos „adatbanknak” a segítségével, amelyben látványosan feledésbe merült emlékeinket tároljuk, felderíthetjük félelmeinket és álmainkat. Ebben segít pszichológiai játékunk is.

A lépéseket kezdjük az 1. számmal jelölt startmezőből. Innen abba az irányba haladunk tovább, amerre az első kérdésre adott válaszunk betűje mutat, tehát aki a B-t választotta, a 4-es mezőre jut, aki a C-t, az a 3-asra, aki pedig az A. választ jelölte meg, az a 2-re lép. Amelyik korongra így jutottunk, azt megjelöljük, ezután az egyező számú kérdést olvassuk és válaszunkra — és haladunk tovább róla az itt választott betűvel jelölt irányba. A megszokott tesztektől eltérő módon tehát nem kell minden kérdésre válaszolnunk, csak arra, amelyik az ábra szerint útba esik. Csúpan az 1. számú kérdés vonatkozik mindenkire; összesen öt további kérdésre kell válaszolnunk, amíg el nem jutunk a 17-es, 18-as vagy 19-es mezőre. Ezekhez természetesen már egy kérdés sem tartozik, csúpan egy-egy válasz. Az összes, általunk érintett mezőhöz tartozó számozott válasz együttesen derít fényt személyiségünk mélyén rejülő titkainkra.

C) Ott hagyja, mert attól tart, hogy ez az egész csak csapda.
 14. Mire gondol előbb, ha azt a szót hallja, hogy „épület”?
 A) Egy felhőkarcolóra.
 B) Egy közönséges lakóházra.
 15. Mi jut eszébe előbb, ha azt a szót hallja, hogy „épület”?
 A) Egy konyhó.
 B) Egy vár.

16. Ha a következő három dolog közül valamelyiket kénytelen lenne megtenni, melyikre határozná el magát leginkább?
 A) Ejtőernyővel ugrani.
 B) Megállni egy föl nem robbant akna mellett.
 C) Egy hegyet megmászni.

ÉRTÉKELES

1. Mire gondol mindenképp, ha a „viz” szót hallja?
 A) Vizesésre vagy rohanó patakra.
 B) Folyóra, tóra, úszómedencére, vagy egyéb, fürdőre alkalmas helyre.
 C) Egy mély, áthatolhatatlan hegycsúcsok közé zárt tóra.
 2. Mi az, amit könnyebben el tud képzelni?
 A) Szélben hullámzó búzamező.
 B) Egy gyümölcsös kert.
 3. Mi az, amit könnyebben el tud képzelni?
 A) Lombos, zöld erdő.
 B) Sárga homoksváta.
 4. A következő szín csoportok közül melyik vonzza leginkább?
 A) Sárga vagy narancssárga.
 B) Sötétkék vagy zöld.
 C) Szürke vagy barna.
 5. Mire gondol előbb, ha a „tigris” szót hallja?
 A) Tigrisvadászatra.
 B) Az állat csíkos bundájára.
 6. Mire gondol előbb, ha a „tigris” szót hallja?
 A) Az állat csíkos bundájára.
 B) A veszélyre.
 7. Olyan együttes tagja lett, amelynek a világ valamelyik vad területén kell filmet forgatnia. Minden eshetőségre számítva mi az, amit magával visz?
 A) Fegyver.
 B) Egy váltás ruha.
 C) Úti gyógyszer.
 8. Át kell kelnie egy erdei patak túlszéljére. Melyik oldást választja?
 A) Átugorja.
 B) Átgázol rajta.
 9. Át kell kelnie egy keskeny erdei folyó túlszéljére. Melyik megoldást választja?
 A) Beleugrik és átússza.
 B) Megkeresi a legközelebbi hidat.
 10. Mire gondol legelőször, ha a „mackó” szót hallja?
 A) Egy játékmackóra.
 B) Egy hatalmas, méltóságos barnamedvére.
 C) Egy félelmetes jegesmedvére.
 11. Sétálni megy az erdőbe. Mit szeretne inkább ott találni?
 A) Egy ostort.
 B) Egy kulcsot.
 12. Sétálni megy a tengerpartra. Mit szeretne ott találni?
 A) Egy csillogó pénzérmét.
 B) Egy csernyőt.
 13. Sétál közben a járdán egy női táskát talál. Mit tesz?
 A) Fölveszi.
 B) Körülnéz, nincs-e valahol a közelben a tulajdonosa.

9. Igen aggasztja a jövő. Az is megesik, hogy teljesen fölöslegesen izgul különböző ügyek miatt, mintegy „biztos, ami biztos” alapon. Ennek oka valami tudata mélyén rejtőző, föl nem dolgozott emlék lehet.
 10. Egy csipetnyi hiúság ugyan nem különösebben nagy baj, de vigyázzon; tudat alatt erősen hajlamos a hiú viselkedésre.
 11. Szereti az érzelmi örömeiket, élvezni az életet, de nem képes igazán különbséget tenni az erotikus és a szerelem között.
 12. Tudatlanul félelmei miatt állandóan „eltart” magától számos dolgot, például be nem ismert föntartásai vannak férfi és nő viszonyával kapcsolatban. Talán nem lenne rossz ösztíntén átgondolnia, mi is a véleménye a szexualitásról.
 13. Választásaiban rejtett ideálok vezérlik, amelyeknek szeretne megfelelni. Lehet, hogy néha éppen ezért nem úgy ítéli meg a dolgokat, ahogyan vannak, hanem hozzáigazítja őket saját elképzeléseihez. Úgy gondolja, hogy a szexualitás elválaszthatatlan a szerelemtől.
 14. Szükségletei, vágyai erősebbek félelmeinél. Epp ezért, bár alapjában véve óvatos ember, sosem engedi meg, hogy bármi ígéretes dolog kicsúszszen a keze közül.
 15. Túlságosan nagy kétségekkel, önbizalomhiánnyal és félelmekkel nézi a világot. Ezért nem használja ki azokat a lehetőségeket sem, amelyek pedig igen csábítóan tűnnek.
 16. Lelkét nem rázzák sem viharok, sem földrengések; döntéseit inkább az értelem vezeti, mint az érzelmek. Magabiztos, de egyúttal kissé közzömbös mások iránt.
 17. Elyomott vágyai miatt becsúszva napról napra nő. A siker félrerakott pénze mennyiségével, a megszerzett dolgokkal méri, nem pedig boldogsággal vagy szerelemmel.
 18. Környezete nem hatol el mélyen a tudatáig. Erősen hajlamos rá, hogy csak önmagával törődjen, ami hosszú távon nem bizonyul kifizetőnek.
 19. Tudatalattija egy nagy sikerről szőtt álmot rejt, de ez a siker nem a gazdagságot, hanem a szerelmet és biztonságot jelenti.

Japán szuperszámítógép

Az egyre nagyobb teljesítményű szuperkomputerek kifejlesztésében világméretű verseny bontakozott ki, melynek újabb mérföldkövét a japán NEC Corp. rakta le, a cég új számítógépe másodpercenként 53 millió műveletet képes végrehajtani, vagyis gyorsasága 50-100-szorosan múlja felül az eddigi komputerekét, írja a Kyodo japán hírügynökség.
 A műholdakról sugárzott képek feldolgozását az új számítógép az eddigi 200-300 óra helyett 3 és fél óra alatt végzi el.

Új könyvek

Móricz Zsigmond: RÓZSA SÁNDOR
 (Szépirodalmi Könyvkiadó) **Kötve: 70 Ft**

Móricz Zsigmond Rózsa Sándora a magyar irodalom egyik legtekélyesebben megformált paraszti alakja, a megtaposott, elnémitott nép legjobb tulajdonságainak megtestesítője, valóságos meshős, bátor igazságtevő, hibátlan férfi, gáncstalan gavallér. Ezért számíthat mindig a nép támogatására, ha másra nem, hát cinkos hallgatásra.

**P. M. Mihajlov: SZÁZ ÉJSZAKA A JUGOSZLÁV HE-
 GYEKÉBEN**
 (Kossuth Kiadó) **Kötve: 30 Ft**

Pavel Mihajlov könyve nem történelmi munka, inkább kalandregény a második világháború vészterhes napjairól. Hőse maga a szerző, aki nehézkés gépén utánpótlást szállít a jugoszláv partizánoknak és elszállítja sebesültjeiket. Ennek során szinte személyesen testesíti meg a szovjet—jugoszláv barátságot.

Spira György: PETŐFI NAPJA
 (Akadémiai Kiadó) **Fűzve: 20 Ft**

Hogyan ragadják meg az első kínálkozó alkalmat forradalmi céljaik elérésére a márciusi fiatalok, s hogyan tartják vissza magukat elérhetetlen célok hajhászásától, hogyan forr fel a pesti tömegekből Petőfiék színre lépésekor a forradalmi lelkesedés, s hogyan vegyülnek ebbe bele a megfontolást nem ismerő ösztönösség elemei is: erről fest színes és élményszerű képet 1848. március 15-nek e minden korábbinál alaposabb és hívebb rajza.

ÁRULKODÓ LEHELET

— Embertársaink nemét a leheletük alapján megállapíthatjuk — állítja a Pennsylvania Egyetem egyik kutatócsoportja. Erre a különös felfedezésre úgy jutottak, hogy fölkérték tizenkilenc diáklányt és tizennégy diákot: öt napon át ne egyenek fűszeres ételeket, és ne mossanak fogat.

A tudományos szimatolást két bíráló bizottság végezte, öt nő és ugyanannyi férfi. Mindannyian egy jól szelöltetett szobában foglaltak helyet, egy spanyolfal egyik oldalán, míg a másikon a kísérleti alanyok sorakoztak fel. A mosatlan szájú és a karakteres, fűszeres ételeket kerülő fiatalok egy csövön át sorban a hiteles szaglászók orra alá lehelték. A bizottság az érkező lehelet ereje és illata alapján határozta meg, hogy vajon férfi-e, avagy nő az illető. Végeredményként mindkét csapat kilencvenöt százalékos biztonsággal határozta el a fiúkat a lányoktól. Samuel Yankell szerint a nők nagyobb biztonsággal szavaztak a férfilehelőkre, míg a férfiak inkább a nőket ismerték föl.

— Úgy látszik, a másik nemet könnyebb értékelnünk — vonta le Yankell a következtetést. A jó orrú kutatók szerint a megkülönböztetés alapja valószínűleg hormonális különbségekre vezethető vissza.

Olvasásról

Vizszió: 1. Késő, 9. Naptárol. 16. Junior, röv. 17. Novalls, német romantikus költő érdekes mondása (zárt betűk: B, O). 19. A vadkörte népies neve. 20. Afrikai főváros. 21. Juon...; kecskepásztor Jókai „Szegény gazdák” c. regényében. 22. Határag. 23. Indték. 24. Szomorú...; Jókai-regény. 25. A Carmen zeneszerzője. 26. Lomlker szava. 28. ...szava (Jack London műve). 30. Iratkapocs. 31. Félmenő. 32. Férfinev. 34. Kezdő a szakmában. 35. Egyes hangszerek fontos alkatrésze. 36. Kortárs zeneszerző, karmester az NSZK-ban (Werner). 37. Kerítés földből és sövényből. 39. Rangjelző. 40. Eukalptuszfákon élő ausztráliai emlős. 42. Nyugat-szibériai folyó. 43. Vörösmarty Mihály műve. 45. Időegység. 46. ... megvénülünk” (Jókai). 48. Saját kezűleg. 50. Trója latin neve. 52. Fenylt. 54. Dél-afrikai tartomány. 56. Mértani felület. 57. Fügvelmetet. 58. Eptési anyag. 60. Plánus. 62. Újvíz újszülött juttalmazója, röv. 63. Fehérnemű. 64. Lelkét megtört. 66. Ollbetű, keverve. 67. Ismert javító hálózat. 69. Télen jőlesik. 70. Omszk folyója. 72. A Brigs-féle logaritmus jele. 73. Morning... (angol új-ség). 74. Kész megmérkőzni valakivel. 75. Rómán város. 79. Ütemesen kattog. 80. Tudományág kérdéseivel foglalkozó publicista, névelővel. Függlőleges: 1. A mondás befűző része (zárt betűk: O, Z). 2. Színész-női szereplők. 3. Az oxigén, a hidrogén és a szén vegyjele. 4. Lakásberlő. 5. Szardella. 6.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16		17						18						
19							20					21		
22			23			24					25			
26		27		28	29					30				31
32				33	34					35				36
37				38		39			40				41	42
														47
48	49			50					51		52	53	54	55
56					57					58		59	60	61
62				63							64		65	66
67	68					69						70	71	72
73							74					75		76
								77				78		
79												80		

Ilyen csőnek nevezték egykor a mikroszkópot. 7. A bolt beiseje! 8. Tömeg. 9. Par... (léglipótárol). 10. Egyes madarak díszjele. 11. Végső páros betű. 12. Négylábú tájszóval. 13. Bensőséges. 14. Utasítás. 15. Itt győzte le Napóleon 1800 júniusában az osztrákokat. 18. Akár a palacsinta. 24. Zola-hősnő. 25. Főváros a Spree partján. 27. A „Nádi hegedű” írója. 29. Római hatos. 30. Sziget a Csendes óceánban. 33. Női név. 35. Gyerekek téli öröme. 38. Mészakönnécskék felületének társzerű bemélyedése. 40. Vitorlás hajótípus. 41.

Tarol. 44. Kínai uralkodó dinasztia volt. 47. Ez is női név. 49. Silabizál. 51. Közterület. 53. Orosz férfinev. 55. Gyerek hajtja, itt névelővel. 58. Kétszeres olimpiai bajnok tornászunk (1932. Los Angeles). 59. Az argon vegyjele. 61. Egykor divatos egybeszabott női ruha. 63. Csillagkép. 64. Működését abbahagyja. 65. Testedzés. 68. Lajoska. 69. Az operaház Kossuth-díjas főrendezője (András). 71. Kártyaszín. 74. ... feledni vágytam” (Petőfi). 75. Kellemetlen szag. 76. Női becenev. 77. A tantál vegyjele. 78. Egyik sportlapunk névjele.

Beküldési határidő: 1984. április 20.
 A Heti Híradó XXVIII. évfolyam, 11. számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése a következő:
 Aki bajban elhagyta barátját, utóbb maga kerül bajba.
 Könyvtalimat nyertek: Bakcsy Elemér elítelt, Flatakoruk Börtöne és Fogháza; Tütösi József elítelt, Zalaegerszeg; Magyar Lajos elítelt, Bp-i Fegyház és Börtön, Benkő Gyula elítelt, Baracska; Kódmón Mária elítelt, Eger.

Egészség — betegség

Korszerű terápiák alkalmazásával ma már sok rákos megbetegedés gyógyítható. A viszonylag hatékony, de ugyanakkor gyakran agresszív gyógykezelés után a páciensek elérik azt a kort, amikor már családot szeretnének alapítani. Sokukban felmerül a kérdés, nem károsíthatja-e leendő gyermekeiket a korábbi kezelés.

A „Deutsche Medizinische Wochenschrift” nemrég közölte egy körkérdeés eredményeit, amelyben azt vizsgálták, milyen hatással van a rák elleni kezelés az utódokra. A vizsgálatba 537 korábbi páciens 627 gyermekét vonták be. Kiderült, hogy köztük sem fordult elő gyakrabban születési rendellenesség, mint a normál lakosság körében. (A gyermekek 9,4 százalékánál.)

A vizsgálat készítői ezért úgy vélik, hogy orvosi szempontból nem indokolt a túlzott aggodalom a korábban rákos megbetegedés ellen kezelt páciensek gyermekeinek egészségi állapota miatt. A különböző daganattípusok elemzése azonban azt mutatja, hogy a kockázatot minden egyes esetben mérlegelni kell. Kevesebb rendellenesség fordul elő például akkor, ha korábban csak gyógyszeres terápiát alkalmaztak, mint a gyógyszeres terápia és sugárkezelés együttes alkalmazása után. Ismert továbbá, hogy egyes daganatfajták esetén gyógykezelés nélkül is gyakrabban fordul elő születési rendellenesség a gyermekeknél, mint más rákos megbetegedéseknél. Bizonytalanságot jelent továbbá, hogy felléphetnek rejtett károsodások, amelyek csak egy későbbi generációnál éreztetik hatásukat.

Gondolatok

Egyesek még akkor sem engedik el a kormánylapátot, ha az egy másik hajón van.

★
 Ami nekünk a tengerpart, az a matróznak a szárazföld partja.

★
 Azt az embert tartják lustának, aki nem színeli, hogy dolgozik.

SPORT

Az isztambuli 6-0-ról

Mit ér a siker?

Labdarúgó-válogatottunk a tétmérkőzésekre készülve harmadik idegenbeli előkészületi találkozóját játszotta Isztambulban. A spanyolok ellenl 1-0 és a jugoszlávoktól elszenvedett 1-2 után papíron is a legkönnyebb ellenfelet kapta a török válogatottal. Manapság azonban idegenben nincsenek könnyű, biztosan legyőzhető ellenfelek, ráadásul a törökök mindenképpen jobbakk, mint a máltai, luxemburgi, salvadori vagy akár a ciprusi '11. Néhány eredmény a törökök játékerejének megmutatására: 3-1 az osztrákokkal, 1-2 és 1-5 az olaszok és az NSZK ellen. Ráadásul a török klubcsapatok már jó néhányszor borsot törtek a mieink orra alá.

Így aztán az előzetes esélylatolgatásnál már a döntetlen eredményt is sikernek könyveltük volna el, s kevés szurkoló vagy szakvezető bízt a győzelemben.

Ami aztán a mérkőzésen történt, az rácsófolta a várakozásra. Kiderült, hogy a törökök — legalábbis ezen a meccsen — szinte semmit sem tudnak a korszerű labdarúgásból, védekezésük pedig elkesztően gyatra, emberfogásnak, gyorsaságnak, határozottságnak a nyomát sem le-

hetett felfedezni játéukban. Támadni már jobban tudnak, számos helyzetük is volt, de azokat képtelenek voltak kihasználni.

Ezzel szemben mi éltünk a felkínált lehetőséggel, főleg a második féldőben, edzőjellegű bemutatónak vált a mérkőzés. S ez utóbbit egy kicsit sajnálhatjuk, hiszen így csapatunk ezen a délutánon nem mérett meg, noha a szurkolók a szép győzelemnek örültek. A mérce azonban a látottaknál sokkal magasabb: egy közepesen játszó magyar válogatott vert meg fölényesen egy igen gyenge török csapatot. A győzelem értékét a játékosok is érezték, s remélhetőleg tudják: már most a bolgár olimpiai válogatott ellen, majd a szovjetekkel szemben ennél jóval több kell a sikerhez. A VB-selejtezőkről már nem is beszélve.

Mit ér tehát a siker? Túl a megérdemelt dicséreten, annyit, hogy egészséges önbizalommal készülhetnek a nagyobb feladatokra. S van egy tanulság is: az európai középmezőny végén levő vagy ennél még hátrébb sorolt együttesek ellen idegenben is győzelemre kell játszani, hiszen erre már jó a magyar foci.

Lejtőn a HMSE

A labdarúgó-bajnokság második osztályában a 24. forduló a HMSE újabb vereségét hozta és az idén is beigazolódtott, hogy a vásárhelyi együttes akkor nem tud erősíteni, amikor arra a legnagyobb szükség lenne. A bajai vereség után már aligha van esélye, hogy beleszóljon a feljutást jelentő hely elnyerésébe. A DMVSC az új edzővel győzelmet szerzett idegenben, és a Békéscsaba nyomában maradt. Az egri gárda ismét figyelemre méltó eredményt ért el, Rákócscsaba szerezte meg a két pontot és tartja ötpontos előnyét.

22. sz. Volán—Eger 0-2 (0-1). Rákócscsaba, 3500 néző. V.: Kőrös. G.: Kiss T., Horváth.

Békéscsaba—Szolnok 4-0 (3-0). Békéscsaba, 8000 néző. V.: Jaczina. G.: Melis, Kanyári, Baran (öngól), Szekeres.

Szeksárd—DMVSC 1-3 (0-0). Szeksárd, 2000 néző. V.: Nagy B. G.: Somodi, ill. Mörlet (2), Benyó.

Baja—HMSE 1-0 (1-0). Baja, 3700 néző. V.: Szabó B. G.: Szócs.

Nagykanizsa—Siófok 0-1 (0-1). Nagykanizsa, 3000 néző. V.: Segovits. G.: Horváth I.

Kazincbarcika—Szabó L. SE 4-1 (1-0). Kazincbarcika, 800

néző. V.: Mészáros. G.: Petrovics (2, mindkettőt 11-esből), Fodor, Leskó, ill. Nagy M.

Sopron—Ozd 0-1 (0-0). Sopron, 2700 néző. V.: Vankó. G.: Tokár.

Salgótarján—Keszthely 2-0 (2-0). Salgótarján, 2500 néző. V.: Kokavecz. G.: Földi, Kalmár.

D. Kinizsi—Bakony Vegyész 1-1 (0-1). Debrecen, 1500 néző. V.: Czirba. G.: Farkas (11-esből), ill. Bognár.

Kecskemét—Ganz-MÁVAG 2-2 (1-1). Kecskemét, 2000 néző. V.: Inges. G.: Zimonyi (öngól), Patkós, ill. Boda, Bodnár.

A BAJNOKSÁG ÁLLÁSA

1. Eger	24	16	5	3	47-22	31
2. Békéscsaba	24	13	6	5	58-29	32
3. DMVSC	24	11	8	5	38-29	30
4. HMSE	24	11	7	6	30-20	29
5. Siófok	24	10	11	3	43-26	27
6. Bakony Vegy.	24	11	5	8	43-40	27
7. Szolnok	24	10	6	8	46-31	26
8. Keszthely	24	9	7	8	35-25	25
9. 22. sz. Volán	24	9	7	8	32-36	25
10. Nagykanizsa	24	11	6	42-43	24	
11. Ozd	24	8	8	8	36-38	24
12. Salgótarján	24	7	8	9	31-26	22
13. Baja	24	7	8	9	36-41	22
14. Sopron	24	8	5	11	21-36	21
15. Kecskemét	24	8	5	11	33-50	21
16. D. Kinizsi	24	6	8	10	28-36	20
17. Szabó L. SE	24	6	12	6	26-35	18
18. Szeksárd	24	5	8	11	22-36	18
19. Kazincbarcika	24	7	3	14	33-51	17
20. G.-MÁVAG	24	2	7	15	23-53	11

A Siófoktól 4 büntetőpont levonva.

Büntet a néző

A hajdan (sajnos régen volt) gentleman fogalmát tökéletesen fedő angol labdarúgó-szurkolók egy-egy csoportja Európa-szerte megcsúfolja a csapatáért rajongó drukker fogalmát. Szerencsére élnek még szép számban igazi labdarúgó-szurkolók, akik a sportosság fogalmát egyaránt maguk és a sportolók számára pályán belül és kívül kötelezőnek tartják.

Ilyen például az SK Waterschei szurkolótábor. A belga bányászváros NB I-es labdarúgó, a csapatot hűségesen támogató rajongók legnagyobb meglepetésére 1982-ben a bajnok pontokat megvásárolni szándékozott Standard Liege-től júdáspénzt fogadtak el. A botrány (erről már korábban beszámoltunk), csak egy hónappal ezelőtt pattant ki.

A becsapott waterschei szurkolók azonban nem várták meg a szövetség kisdarúgó-szurkolók kihirdetését. A csalásban büntetéseszedést vállalt kedvenc csapatukat a maguk módján büntetik meg. A törzsszurkolók (vagy hatezren), közös elhatározást hozva, öt hazai mérkőzés alkalmából, csak egy perccel a játékvezető kezdést jelző sípszava után lépik át a stadion bejáratait. A waterschei szurkolók ilyen tiltakozásának igaz, hogy „csak” elméleti jelentősége van, de ez az állásfoglalás mégis nagyszerű! Bizonyítéka annak, hogy vannak még igazi labdarúgó-szurkolók, akik a pénzért mindent (sportot, becsületet) feláldozó csalásra is kész emberek eszébe juttatják, hogy a labdarúgás szeretete nem lehet kizárólag a pénztárca vastagságának függvénye.

ATLÉTIKA

A kihívás: 240 centiméter

A jóslásokra rácáfolva csaknem három évig tartotta magát a férfi magasugrás 236 centiméteres világsúcsa, amely az NDK-t képviselő Gerd Wessignek aranyérmet jelentett a moszkvai olimpián. Az 1980-as nyári játékok bajnokát egy 20 esztendő sánghaji főiskolai hallgató, Csü Csien-hua váltotta fel a világcúscsúclistán. Új korszak kezdődött a dinamikus fejlődő versenyszám, de egyben az atlétika történetében is: ebben a sportágban ugyanis kínai versenyző nevéhez fűződő rekord még sohasem várt hitelesítésre...

Az ötgyermekes Csü család legifjabb sarja kisgyermek korában az átlagnál jóval többet betegeskedett krónikus hörghurutja és két súlyos tüdőgyulladás után a szülei még a szétlét is óvták. Ha valaki ekkor azt jósolja, hogy Csü Csien-huából egyszer még világhírű sportoló lesz, bizonyára csak mosolyogtak volna. Az első ember, aki a csenevész külsejű legényben mégis fantáziát látott, Hu Hung-fej volt, a sanghaji sportiskola edzője, ő a világrekorder mestere ma is.

Tízestendő volt Csü Csien-hua, amikor először találkozottunk. Tudtam a fiúról, hogy beteges, de feltűnt, hogy nyúlánk, de mégsem esetlen, s hogy olyan könnyed a mozgása, mint tízezerből talán két vagy három gyereké. Gondoltam magamban, csak jól tesz nekik, ha edzésbe fogom, legalább egy kicsit megerősödik — nyilatkozta az edző.

A sport a lehető legjobb terápianak bizonyult, Csü Csien-hua egyre ritkábban hiányzott az iskolából, s egyre magasabbra emelt lécek fölött repült át. Az edző optimizmusa az 1979-es esztendő rövid időre véget vetett...

Csü ugyanis egy év leforgása alatt többet nőtt, mint az osztálytársai három alatt. Amikor lemérték, az eredmény 193 centiméter volt! Csoda, hogy az egyesületben a társai „futóbab”-nak nevezték el?

Tízennyelc esztendősen Csü Csien-hua már a világ legjobbja közé tartozott, ebben az évben lépett be a 230-asok „klubjába”. Nagy esélyesként utazott 1981-ben a bukaresti Universiadára, ahol viszont súlyos bokaszalag-szakadást szenvedett, négy hónapig nem is edzhetett.

Mindent előről kellett kezdenünk — folytatja az edző —, de Csüt nem törte meg a kényszerzünet. Amint terhelhetővé vált, különleges edzésekbe kezdett. Hetente mindössze egy alkalommal gyakoroltuk az ugrást, a többi napon súlyemelés, futás és szökdelés szerepelt a programban, no és a kosárlabda meg a foci, ami nélkül meg sem tudnának lenni az atlétáink.

Csü Csien-hua 1983. június 11-én a 12 milliós Sanghaj legihíresebb sportolója lett, amikor 237-re javította a világcúscsúcot. Három hónappal később — ezt csak a kellő rutin hiányával lehet magyarázni — Helsinkiben a világbajnokságon „csak” harmadik lett, 229-cel. Alig néhány nappal a VB után viszont a kínai sportjátékokon szülővárosában ismét csúcspontjában versenyzett, s most már a 238-at is átvitte. „Futóbabot” ezek után a közlegő olimpia első számú esélyesként emlegetik, aki a világon elsőként juthat át a búvós 240 centiméteren. Semmi más nem érdekli, csak az ugrás és a tanulás, hidegen hagyják a gyengébb nem „kihívásai”, egyetlen szórakozása a magnózás...

Fiha-Lhoki lesz a bázisuk

Lemerülnek a korallvilágba

Az utóbbi években szinte megszokottá vált, hogy magyar alpinisták indulnak a világ legmagasabb csúcseinak meghódítására. Most fordult a kocka: ellentétes irányú, a mélységek világába induló expedícióról számolhatunk be. A héten hat magyar sportbúvár kelt útra, hogy az Indiai-óceánban hajtson végre merüléseket.

A korábban már tizenhat tengeri túrán részt vett nyolcvennégy éves expedícióvezető, Násfay Béla, így nyilatkozott indulás előtt:

— Elsősorban fotóexpedícióról van szó. Tudományos ismeretterjesztés céljából készítenk eredeti felvételeket, amelyek rendszerezésében dr. Bogsch Ilona, a Fővárosi Állat- és Növénykert biológusa nyújt majd segítséget. A Sri Lankától mintegy 700 kilométerre délnyugatra fekvő Maldiv-szigetek mentén merülünk, ahol több mint ezer korallzátonyból álló szigetcsoporthalható. Valamennyi természetes atoll, mintegy 950 km hosszúságban. Az áprilisi végéig tartó, egyhónapos expedíció alatt a Fiha-Lhoki sziget lesz a bázisunk, onnan hajóval keressük fel mindig más-más atollokat, s naponta kétszer-háromszor merülünk.

— A felszerelés?
— Scubapro reduktorok, mentőmellény, sérülések ellen védő ruha, víz alatti óra, nyomás-, mélység- és dekomérők, s természetesen a legkorszerűbb fotófelszerelés. Kompresszort, hajót, légzőkészüléket, olomöveket a SUBEX-től, egy svájci búvárellátótól a helyszínen bérelünk.
— Ki finanszírozza az utat?
— Mi magunk. De az egyéni turista-valutakeret mellett

Szabadkai mérleg

Szabadka fölött sötét felhők gomolyogtak, s metsző, hideg szél söpört végig a városban, olykor még az eső is szitált, de a zord időjárás mit sem zavarta a helybelieket: zsúfolásig megtöltötték a Spartakstadiont. Válogatottunk hét év óta nem járt jugoszláv földön, érthető, hogy sokan voltak kíváncsiak rá. Sajnos, a megkülönböztetett érdeklődésre csapatunk nem szolgált rá. Igaz, a jugoszlávok sem. Igazán jó játék nem alakult ki. Sok minden közrejátszott ebben, többek között megtört a folyamatosság az gyakori szabálytalanság is. Az első féldőben emiatt 31-szer fújt a sípjába a bíró, a mi javunkra 16-szor, a hazaiakéra pedig 15-ször. Mindez persze határtalan akaratot, harcoságot, sok utközést is tükrözött.

A mieinket dicsérni lehet azért, mer a pálya középső harmadában, de olykor az ellenfél térfelén is ügyesen, energikusan és gyorsan alkalmazták a letámadást, sok labdát megszereztek. A bökkenő csupán az volt, hogy az egész első féldőben egyetlenegyszer sem rúgtak kapura! Sokáig úgy tűnt, hogy a mi válogatottunk szervezettebb, egységesebb, jobb a csapatjátéka. Egyenrangú ellenfelek voltunk, időnként mezőnyfőlnyét harcoltunk ki, csak-hogy együttesünkben nem volt olyan egyéniség, mint a jugoszlávoknál Zajec, aki a pálya közepén mesterien cselezett, szervezte a játékot, igazi karmestere, meghatározója volt a jugoszláv tőröknek.

A Mezey-legénységet az első 11-es valósággal letaglóztta: a csehszlovák játékvezető olyan szabálytalanság miatt adott büntetőt, amelynél kirívóbbat a mezőnyben sem fűjt le! Bezzeg majd most... — gondoltuk a lelátón Kovács Attila bravúrja után. Dereksan harcoltak a fiúk, úgy éreztük, nincs okunk a szégyenkezésre, amikor a cserejátékos, M. Gyurovszki, olyan kapásgólt ragasztott a hálónkba, hogy csak úgy füstölt. És ha már a cseréknél tartunk, nekem nagyon tetszett a jugoszláv szövetségi kapitány, Todor Veszelinovicsnak az a gyakori szabálytalanság az a cserélt játékosal nem fogott kezét. Miért is tenné, amikor azért hívja le a pályáról, mert elégedetlen vele. Tetszett viszont, hogy Mezey 0-1 után Kardos és Nagy szerepkörének megcserélésével is új, friss, gyors játékosok pályára küldésével megpróbált a mérkőzés ritmusán változtatni. Ez némileg sikerült is neki, annyira azonban nem, hogy ez fordulatot jelentett volna.

Szomorú Szoki

Szokolai László, akit Grazban „Csokolainak” szólítanak, még mindig szomorú...

— Nem lehetne okom panasza, ha a kupameccset nem néznék. A szurkolók és a csapattársaim befogadtak, gólokat rúgok, csak két pont a hátrányunk a bajnokságban vezető Austria Wien mögött. Elképzelhető, hogy a jövő nyáron lejáró szerződésemet meghosszabbítják.

— Miért bántja annyira a kiesés az UEFA Kupából?

— A Strum Graz fennállása alatt még sohasem jutott a legjobb nyolc közé sem. Most

reális esélyünk volt arra, hogy a legjobb négy közé kerüljünk. Az, hogy ez az óriási bravúr végül is nem sikerült, a játékvezetőnek köszönhető. A 117. percben a Nottingham csatára szabálytalankodott az egyik védőnkkel, és mégis ők rúghattak büntetőt. Ez ajándék volt. Nemcsak a huszonkétezer néző, de a másnapi sajtó is keserű szájjal vette tudomásul a történetet. A második féldőben és különösen a hosszabbításban meglepően erővel is jobban bírtuk, mint az angolok. A továbbjutást a tízenegyes rúgásoknak kellett volna eldönteni.

Császár: Hogyan tovább?

Albert újra itthon

Egyévi líbiai edzősködés után végleg hazatért Albert Flórián.

— Ugyanahhoz a csapathoz mentem Benghaziba, Líbia második legnagyobb városába ahol már korábban is dolgoztam. Három évig voltam az FTC ifjúsági csapatának edzője: a líbiai csapat vezetői többször hívtak, végül elfogadtam újabb éves szerződésüket.

— Milyen a sportélet Libiában?

— Az ottaniak egyik legfőbb szórakozása a sport. Minden labdajáték népszerű, de a foci első helye vitathatatlan. A pálya műanyag borítású, a játékosok teljesen amatőrök, a szerelést saját pénzükön veszik. Az első osztály 16 együttes két nyolcas csoportban küzdött a helyezésekért. Csapatom a négy között végzett.

— Milyen a színvonal?
— Az itthoni másodosztálynak felel meg Sok technikailag jól képzett játékosuk van. Akiknek gyengébben megy a labdakezelés, sokszor túl lelkesen, saját és ellenfél testi épségét sem kímélve futballoznak. Elment néhány pontunk a figyelmetlenség és a felesleges trükkök miatt is.

— A családja is kint volt?

— Nem, csak meglátogattak. Magyarok, ismerősök nem voltak, a reggelitől a délutáni edzésig gyakran nagyon lassan teltek az órák.

— Eppen ma jár le a szerződése. Hol dolgozik holnaptól?

— Év közben mentem el, június 30-ig a Ferencváros alkalmazottja vagyok. Napokon belül kiderül, hogy mi lesz a feladatom.

— Mit tervez június 30. után?

— Erről most még semmi biztosat nem tudok mondani.

HÍRADÓ

SAJTOSZEMLE
Szerkesztő:
B szerkesztő bizottság
Budapest
V., Steindl utca 8. sz. 1054
Kiadja:
az Igazságügyi Minisztérium
84-1902. Szikra Lapnyomda,
Budapest